T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

CEMİL MERİÇ'İN MAĞARADAKİLER VE IŞIK DOĞUDAN GELİR ESERLERİNDEKİ CÜMLE BAĞLAYICILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zeynep Meral YURTSEVER

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

Hatay – 2024

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

CEMİL MERİÇ'İN MAĞARADAKİLER VE IŞIK DOĞUDAN GELİR ESERLERİNDEKİ CÜMLE BAĞLAYICILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Zeynep Meral YURTSEVER

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

Hatay – 2024

ONAY

Zeynep Meral YURTSEVER tarafından hazırlanan ***''CEMİL MERİÇ'İN MAĞARADAKİLER VE IŞIK DOĞUDAN GELİR ESERLERİNDEKİ CÜMLE BAĞLAYICILARI''*** adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile ***TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir.

29/05/2024

Jüri Üyeleri	**İmza**
Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ (Tez Danışmanı-Başkan)	
Prof. Dr. Mustafa TANÇ (Üye)	
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin ÇELİK (Üye)	

Zeynep Meral YURTSEVER Tarafından Hazırlanan ***''CEMİL MERİÇ'İN MAĞARADAKİLER VE IŞIK DOĞUDAN GELİR ESERLERİNDEKİ CÜMLE BAĞLAYICILARI''*** adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (29/05/2024)

Zeynep Meral YURTSEVER

ÖNSÖZ

İnsanlar konuşurken jest ve mimiklerden yararlanırlar. İnsanlar birbirlerine bir şeyler aktarırken, kendilerini en güzel şekilde ifade etmek için dili kullanırlar.

"Dil bir gizli antlaşmalar sistemidir. Canlı ve cansız varlıkları, mefhumları, hareketleri karşılayan kelimeler üzerinde, kelimelerin birbirleri ile münasebetleri ve fikirleri anlatmak için yapılan kelime sırası üzerinde bir cemiyetin, bir kavmin, bir milletin bütün fertleri gizli anlaşmalar, gizli sözleşmeler yapmış durumdadırlar. Bu suretle bir cemiyetin bütün fertleri bir varlığı hep aynı kelime ile karşılarlar. Mesela Türkler bildiğimiz sert cisme taş, suya su, ışığa ışık demek için adeta sözleşmişlerdir. Bu sözleşmeyi, bu gizli anlaşmayı her cemiyet, her kavim ayrı bir şekilde yapmış, böylece her kavmin ayrı bir dili olmuştur. Aynı bir varlığa Türkler taş, Farslar seng, Araplar hacer demişlerdir. Çünkü her kavmin ayrı bir gizli antlaşmalar sistemi vardır." (Ergin, 1977: 2 -3).

İnsanlar iletişim aracı olarak kullandıkları dili yazıya dökerler. Yazıya dökerken kelimeler, cümleler, kelime tahlillerinden yararlanırlar. Bunlardan yararlandıktan sonra duygu ve düşüncelerini yazıya dökerler. Yazıya döktüklerinde cümlelerden, cümleleri birbirine bağlama yöntemlerinden bağlayıcılardan yararlanırlar. Bağlayıcı; bağlama ve birleştirmeye yarayan, cümlenin çeşitli bölümleri arasında anlam ve biçim bağlantı kuran kelimelerdir. Cümlelerde sıralama bağlaçlar sayesinde yapılır. Cümleleri birbirine bağlarken *ve, veya, ama, hem…hem, ya…ya, çünkü, hem…hem, ya…ya…, yahut, veya, acaba, artık, ne var ki, başka bir deyişle, demek ki, diyelim ki, bunun üzerine, bununla beraber, cihanşümul özüyle, ne…ne…ne…, nitekim, malum ola ki, bunun içindir ki, ilk defa olarak, veya…veya…veya…, ne ise, de…de…, yalnız değil, ile…de…, bir yanıyla, bir değil birçok, yahut da, ya yahut, şu veya bu, belki …ama böylece, yine de, bir yandan…, ve…veya, çünkü…ve, ama, kısmen de, ama, sonra, ama…yani, gerçi …ama, çünkü…hem, oysa…ve, fakat…ve, fakat…veya, öylesine…öylesine, yalnız…değil, ve… yalnız, oysa… ama, ama…belki, ama…değil, ama…yalnız, sonra…ne ne, ama yine de…ve* noktalama işaretlerinden yararlanırlar.

Bir dili tam olarak anlayabilmek algılayabilmek için öncelikle o dili oluşturan kavramların, o bütünü oluşturan parçaların tek tek incelenmesi gerekir. Bu yolda bağlaçlara, noktalama işaretlerine çok görev düşmektedir. Bağlaç ve noktalama

işaretleri cümlelerde önemli rol oynamaktadır. Çok uzun olan cümleleri birbirine bağlar cümleler arası bağlantılar oluşturur. Cümlelere akıcılık sağlar. Eğer cümlelerde bunlar kullanılmazsa cümleler zenginliğini kaybeder bunlardan yola çıkarak ilk önce bağlacın tanımına bakmak gerekir.

Türkçe'nin doğru konuşulması çok önemlidir çünkü doğru konuşmak doğru anlamayı, kelimelere doğru anlamları yüklemeyi beraberinde getirir. Bu da insanlar arasında birçok sorunun kaybolmasının önünü açacaktır. Doğru konuşan insan doğru yazar ve doğru ifade eder.

Cemil Meriç, Batı ile Doğu'yu ifade olarak iyi bilen her iki tarafa da aynı mesafe de durup aynı objektif gözle bakıp eleştiri yapabilen, edebiyat, sosyoloji alanında eserler yazan ve aynı zaman da deneme yazabilen en güçlü düşünce yazarlarımızdandır.

Çalışma boyunca desteğini ve yardımını esirgemeyen hocam Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ'ye saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım. Tez sürecinde yanımda olup desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen kızlarım Zeynep Elisa ve Arya YURTSEVER, annem Gülizar ŞANVERDİ ve babam Ahmet ŞANVERDİ'ye müteşekkirim.

CEMİL MERİÇ'İN MAĞARADAKİLER VE IŞIK DOĞUDAN GELİR ESERLERİNDEKİ CÜMLE BAĞLAYICILARI

Zeynep Meral YURTSEVER

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2024

Danışman: Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

ÖZET

Bu çalışmada Cemil Meriç'in Mağaradakiler ve Işık Doğudan Gelir eserlerindeki cümlelerin tahlilleri yapılmış ve cümle birleştirme yöntemlerini hangi bağlaçlarla (ve, veya, ama, hem…hem, ya…ya, çünkü, hem…hem, ya…ya…, yahut, veya, acaba, artık, ne var ki, başka bir deyişle, demek ki, diyelim ki, bunun üzerine, bununla beraber, cihanşümul özüyle, ne…ne…ne…, nitekim, malum ola ki, bunun içindir ki, ilk defa olarak, veya…veya…veya…, ne ise, de…de…, yalnız değil, ile…de…, bir yanıyla, bir değil birçok, yahut da, ya yahut, şu veya bu, belki …ama böylece, yine de, bir yandan…, ve…veya, çünkü…ve, ama… kısmen de, ama… sonra, ama…yani, gerçi…ama, çünkü…hem, oysa…ve, fakat…ve, fakat…veya, öylesine…öylesine, yalnız…değil, ve… yalnız, oysa… ama, ama…belki, ama…değil, ama…yalnız, sonra…ne ne, ama yine de…ve noktalama işaretleri) yaptığı ortaya koyulmuştur..

Cemil Meriç bu eserlerinde hangi cümle bağlayıcılarını kullanmış, ne kadar sıklıkla ve cümlenin hangi bölümünde kullanmış bunlar sınıflandırılıp tabloya dökülmüştür. Meriç'in bu eserlerinde bu kelimelerin toplam da kaç defa kullandığı hakkında bilgi verilmiştir. Cümleleri birleştirirken hangi kelimelerden, hangi noktalama işaretlerinden yararlandığı incelenmiştir. Ama bağlacını tek biçimde kullanmamış, ama ile yani, de, yine de, sonra, kısmen de, belki, oysa, yalnız, değil, belki, gerçi, yani, sonra, kısmen de, belki, bağlaçlarıyla birleştirip kullanmıştır. Tezin giriş bölümünde şairin kişiliği, hayatı, üslubu hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada Meriç'in kitaplarında ki cümle birleştirme yöntemleri ele alınmış, bunları nasıl kullandığı incelenmiştir. Elde ettiğimiz veriler ortaya konmuştur.

ANAHTAR KELİMELER

Cemil Meriç, Bağlayıcı, Bağlaç, Noktalama işaretleri

SENTENCE CONNECTORS IN CEMİL MERİÇ'S WORKS THOSE IN THE CAVE AND THE LIGHT COMES FROM THE EAST

Zeynep Meral YURTSEVER

Department of Turkish Language And Literature, Master's Thesis, 2024

Consultant: Assoc. Doç. Dr. Ahmet HAŞİMİ

ABSTRACT

In this study, sentence analyzes in Cemil Meriç's books Mağaradakiler and Işık Doğudan Gelir made and sentence combining methods were used to determine which words (and, or, but, hem…hem, either…ya, because, both…hem, either…either…, or, or, I wonder, anymore, however, in other words, that is, let's say, on top of that, however, with the essence of the world, neither…what…what…, as a matter of fact, as it is known, for the first time, or…or…or…, whatever, also…say…, not alone, with…also…, on the one hand, not one but many, or also, either or, this or that, maybe…but thus, still, on the one hand…, and…or, because…and, but…partly, but… then, but…so although…but, because…also, whereas…and, but…and, but…or, so… so, only…not, and…only, whereas…but, but…maybe, but…not, but…only, then…neither, but still…and punctuation marks) reveal that it is done.

Which sentence combining words Cemil Meriç used in these books and how often he used them are revealed. In these books of Meriç, information is given about the total number of times these words are used. In these reviews, Meriç's books were read carefully and his other poems were also reviewed. It was examined which words and punctuation marks he used when combining sentences. But he did not use the conjunction only in a single way, he used it by combining it with the conjunctions but, that is, then, partially, maybe, although, only, not, maybe, although, so, then, partially, perhaps. In the introduction part of the thesis, brief information about the poet's personality, life and style is given. As a result, in this study, the sentence combining methods in Meriç's books were discussed and how he used them was examined. The data we obtained are presented.

KEY WORDS

Cemil Meriç, Binding, Conjunction, Punctuation marks

İÇİNDEKİLER

ÖZET……. ..... **I**

ABSTRACT ..... **II**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **VIII**

RESİMLER LİSTESİ ..... **IX**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **X**

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ
GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı ve Önemi **1**

1.2.Çalışmanın Yöntemi **1**

1.3.Yazar ve Eserleri **2**

1.3.1.Cemil Meriç'in Hayatı 2

1.3.2.Cemil Meriç'in Üslubu 4

1.3.3.Cemil Meriç'in Edebi Kişiliği ve Üslubu 4

1.3.4.Cemil Meriç'in Eserleri 6

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE

2.Bağlaç Kavramı Hakkında **7**

2.1.Bağlaçların Tasnifi **9**

2.2.Kökenlerine Göre Bağlaçlar **9**

2.2.1.Yabancı Kökenli Bağlaçlar 10

2.2.2.Karışık Kökenli Bağlaçlar 10

2.2.3.Türkçe Kökenli Bağlaçlar 10

2.3.Yapılarına Göre Bağlaçlar **11**

2.3.1.Yalın Halindeki Bağlaçlar 11

2.3.2.Türemiş Yapılı Bağlaçlar 11

2.3.3.Öbekleşmiş Bağlaçlar 11

2.4.Bağlaçlarda Anlam **11**

2.5.Bağlaçlarda Vurgu **12**

2.6.İşlevlerine Ve Kullanım Yerlerine Göre Bağlayıcılar 12
2.6.1.Bağlaçlar..... 12
2.6.2.*Ve* Bağlacı 17
2.6.3.*Fakat* Bağlacı 23
2.6.4.*Hem … hem* Bağlacı 24
2.6.5.*Çünkü* Bağlacı 24
2.6.6.*Ya…ya* Bağlacı 25
2.6.7.*Yahut* Bağlacı 26
2.6.8.*Oysa* Bağlacı 26
2.6.9.*Veya* Bağlacı..... 27
2.6.10.*Acaba* Bağlacı 27
2.6.11.*Artık* Bağlacı..... 27
2.6.12.*Ama …ve* Bağlacı 27
2.6.13.*Ama…de* Bağlacı 28
2.6.14.*Ama …yalnız* Bağlacı 28
2.6.15.*Ama yine de* Bağlacı 28
2.6.16.*Ne var ki* Bağlacı 29
2.6.17.Cümle Başı *başka bir deyişle* Bağlacı 30
2.6.18.*Başka bir deyişle* Bağlacı 30
2.6.19.*Sonra … ne..ne* Bağlacı 30
2.6.20.*Ama … yalnız* Bağlacı 30
2.6.21.*Ama …değil* Bağlacı 30
2.6.22.*Demek ki* bağlacı 31
2.6.23.*Evet …ama* Bağlacı 31
2.6.24.Cümle başı *ama… ve* Bağlacı..... 31
2.6.25.Cümle ortası *ama …ve* Bağlacı 31
2.6.26.*Ama …belki* Bağlacı 31
2.6.27.*Oysa…ama* Bağlacı 31
2.6.28.*Ve …yalnız* Bağlacı 32
2.6.29.*Yalnız … değil* Bağlacı 32
2.6.30.*öylesine…öylesine…* Bağlacı 32
2.6.31.*Diyelim ki …ama* Bağlacı..... 32
2.6.32.*Fakat … veya* Bağlacı..... 32
2.6.33.*Fakat …ve* Bağlacı 33

2.6.34.*Oysa …ve* Bağlacı 33
2.6.35.*Çünkü …hem* Bağlacı 33
2.6.36.*Gerçi …ama* Bağlacı 33
2.6.37.*ama …yani* Bağlacı 33
2.6.38.*ama …sonra* Bağlacı 33
2.6.39.*ama … kısmen de* Bağlacı 34
2.6.40.*çünkü …ve* Bağlacı 34
2.6.41.*ve …veya …*Bağlacı 34
2.6.42.*Bunun üzerine* Bağlacı 34
2.6.43.*Bir yandan …bir yandan da* bağlacı 35
2.6.44. *Ne ne* Bağlacı 35
2.6.45.*Bununla beraber* Bağlacı 35
2.6.46.*Yine de* Bağlacı 35
2.6.47.*Böylece* Bağlacı 35
2.6.48.*Belki…ama* Bağlacı 36
2.6.49.*Cihanşümul özüyle* Bağlacı 36
2.6.50.*Nitekim* Bağlacı 36
2.6.51.*Şu veya bu* Bağlacı 36
2.6.52.*Ya …yahut* Bağlacı 36
2.6.53.*Malum ola ki* Bağlacı 37
2.6.54.*Yahut da* Bağlacı 37
2.6.55.*Demek ki* Bağlacı 37
2.6.56.*Bunun içindir ki* Bağlacı 37
2.6.57.*Bir değil birçok* Bağlacı 37
2.6.58.*Bundan başka* Bağlacı 37
2.6.59.*İlk defa olarak* Bağlacı 38
2.6.60.*Bir yanıyla* Bağlacı 38
2.6.61.*Yalnız ..değil …ile…de* Bağlacı 38
2.6.62.*Ne…ne…ne…*Bağlacı 38
2.6.63.*…de…de..* Bağlacı 38
2.6.64.*… ne ise, … de o …*Bağlacı 38
2.6.65.*… veya … veya …. veya …*Bağlacı 38
2.7.Yapısı Ve Kökeni Bakımından Bağlaçlar 38
2.7.1.Bağlaçlar 39

2.7.2.*Ve* Bağlacı 39
2.7.3.*Fakat* Bağlacı 40
2.7.4.*Hem…hem* Bağlacı 40
2.7.5.*Çünkü* Bağlacı 40
2.7.6.*Ya…ya* Bağlacı 40
2.7.7.*Yahut* Bağlacı 40
2.7.8.*Oysa* Bağlacı 40
2.7.9. *Acaba* Bağlacı 41
2.7.10.*Veya* Bağlacı 41
2.7.11. *Ne var ki* Bağlacı 41
2.7.12.*Bununla beraber* Bağlacı 41
2.7.13.*Nitekim* Bağlacı 41
2.7.14.*Öylesine* Bağlacı 42
2.7.15.*Gerçi* Bağlacı 42
2.7.16.*Belki* Bağlacı 42
2.7.17.*Demek ki* Bağlacı 42
2.7.18.*Ne…ne…*Bağlacı 42
2.7.19.*Başka bir deyişle* Bağlacı 42
2.7.20.*Bundan başka* Bağlacı 43
2.7.21.*Bunun üzerine* Bağlacı 43
2.7.22.*Bunun içindir ki* Bağlacı 43
2.7.23.*Böylece* Bağlacı 43
2.7.24.*Yine de* Bağlacı 43
2.7.25.*Cihanşümul özüyle* Bağlacı 44
2.7.26.*Diyelim ki* Bağlacı 44
2.8.Noktalama İşaretleri 44
2.8.1.Noktalı Virgül 45
2.8.2.Açıklama Yapan Cümle Ortası *Noktalı Virgül* 46
2.8.3.Açıklayan ve Pekiştiren Ortası *Noktalı Virgül* 47
2.8.4.Şart İfadesi Veren Cümle Ortası *Noktalı Virgül* 48
2.8.5.İki cümle arasında neden sonuç anlamı veren *noktalı virgül* 49
2.8.6.Örnek Veren *Noktalı Virgül* 49
2.9.Virgül 49
2.9.1.Açıklama Yapan Cümle Ortası *Virgül* İşareti 49

2.9.2.Açıklayan ve Pekiştiren Ortası *Virgül* İşareti 51
2.9.3.Neden Sonuç Veren Cümle Ortası *Virgül* İşareti 52
2.9.4.Örnek Veren Cümle Ortası *Virgül* İşareti 53
SONUÇ ve ÖNERİLER..... 55
KAYNAKÇA 59

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bağlaçların kullanım sıklığı ve kullanıldığı yerler 56
Tablo 2. Noktalama işaretlerin kullanım sıklığı 56
Tablo 3. Cemil Meriç'in kullandığı bağlayıcıların kullanım sıklığı ve kullandığı yerler..... 57

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Cemil Meriç'in eşi, Fevziye Hanım ve çocukları, Mahmut Ali, Ümit..... 3
Resim 2. Cemil Meriç'in gençlik yılları 4
Resim 3. Cemil Meriç 1954 yılında görme yetisini kaybeder 4
Resim 4. Cemil Meriç'in görme yetisi azalsa da okuma aşkı hiç bitmez..... 5
Resim 5. Cemil Meriç, dönemin önde gelen edebiyatçıları ile birlikte 5
Resim 6. Cemil Meriç öğrencileriyle..... 6
Resim 7. Cemil Meriç'e bir ödül takdimi yapılırken..... 6

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar **:** Arapça

Fr **:** Fransızca

Osm : Osmanlıca

TDK **:** Türk Dil Kurumu

Vb **:** ve benzeri

Vs **:** vesayir

BİRİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın konusu Cemil Meriç'in *Mağaradakiler* ve *Işık Doğudan Gelir* eserlerindeki cümle birleştirme yöntemleri yönünden incelenmesidir.

Çalışmada Meriç'in iki eserindeki cümle birleştirme biçimleri (*noktalama işaretleri, ve, fakat, çünkü, yahut, oysa, veya, ama, hem…hem, ya…ya, çünkü, hem…hem, ya…ya…, yahut, veya, acaba, artık, ne var ki, başka bir deyişle, demek ki, diyelim ki, bunun üzerine, bununla beraber, cihanşümul özüyle, ne…ne…ne…, nitekim, malum ola ki, bunun içindir ki, ilk defa olarak, veya…veya…veya…, ne ise, de…de…, yalnız değil, ile…de…, bir yanıyla, bir değil birçok, yahut da, ya yahut, şu veya bu, belki …ama böylece, yine de, bir yandan…, ve…veya, çünkü…ve ,ama kısmen de, ama sonra, ama…yani gerçi …ama, çünkü…hem, oysa…ve, fakat…ve, fakat…veya, öylesine…öylesine, yalnız…değil, ve… yalnız, oysa… ama, ama…belki, ama…değil, ama…yalnız, sonra…ne ne, ama yine de…ve)* incelenmiştir.

Çalışmanın amacı; Meriç'in eserlerindeki cümle birleştirme yöntemlerinin, hangi şekillerde yapıldığı ve eserlere ne gibi katkı sağladıklarıyla ilgili bir tez hazırlamaktır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada Cemil Meriç'in *Mağaradakiler* ve *Işık Doğudan Gelir* eserleri tahlil edilip, tek tek incelenip, eser içerisindeki bağlayıcılar tasnif edilip sınıflandırılmıştır. Birleştirme yöntemlerinin kitabın ahengine, anlamına getirdiği özellikler, cümlelere kazandırdığı anlamlara bakılmıştır. Bu kitaplardaki cümleler, tamamlandıkları kelimeler ve noktalama işaretleriyle verilmiştir. Bağlaçlar *(ve, fakat, çünkü, yahut, oysa, veya, ama, hem…hem, ya…ya, çünkü, hem…hem, ya…ya…,*

yahut, veya, acaba, artık, ne var ki, başka bir deyişle, demek ki, diyelim ki, bunun üzerine, bununla beraber, cihanşümul özüyle, ne…ne…ne…, nitekim, malum ola ki, bunun içindir ki, ilk defa olarak, veya…veya…veya…, ne ise, de…de…, yalnız değil, ile…de…, bir yanıyla, bir değil birçok, yahut da, ya yahut, şu veya bu, belki …ama böylece, yine de, bir yandan…, ve…veya, çünkü…ve, ama… kısmen de, ama…sonra, ama…yani gerçi …ama, çünkü…hem, oysa…ve, fakat…ve, fakat…veya, öylesine…öylesine, yalnız…değil, ve… yalnız, oysa… ama, ama…belki, ama…değil, ama…yalnız, sonra…ne ne, ama yine de…ve bağlayıcılarından yararlanılmıştır. Bu bağlaç, ikileme, noktalama işaretlerinin geçtiği yerler cümlelerin tamamıyla birlikte verilmiştir. Cemil Meriç'in eserlerindeki en çok tercih ettiği cümle bağlayıcıları sınıflandırılıp sayısal olarak ifade edilmiştir. Böylece çalışma daha detaylı olmuştur. Bu verilerin hepsi bilgisayar ortamına aktarılıp, bir dosya haline getirilmiştir.

1.3. Yazar ve Eserleri

1.3.1. Cemil Meriç'in Hayatı

Cemil Meriç 12 Aralık 1916'da Reyhaniye'de (bugünkü Reyhanlı) dünyaya geldi. Balkan Savaşları sırasında 1912 'de Dimetoka'dan Reyhanlı 'ya göç eden bir ailenin çocuğudur. Reyhanlı Rüştiyesinde başlayan eğitim hayatına, Antakya Sultanisi ile devam etti. Daha sonra Antakya Lisesi'ni bitiremeden İstanbul 'a geldi. Bir süre Pertevniyal Lisesi'nde okudu. Burada dönemin önemli fikir adamları ve yazarları ile tanıştı. Maddi sıkıntılar nedeniyle 1937'de İskenderun'a döndü. Aynı yıl İskenderun Haymeseki Köyü'nde ilkokul öğretmenliğine başladı. O yıllarda Hatay bölgesi Fransız işgalindeydi. Fakat Hatay'ın Türkiye Cumhuriyeti'ne katılması için titiz bir çalışma yürütülmekteydi. Cemil Meriç de bu çalışmalarda görev aldı. 1938'de Aktepe 'ye nahiye müdürü tayin edildi. Müdürlükten sonra Reyhanlı Batı Ayrancı Köyü'nde bir süre daha ilkokul öğretmenliği yaptı. Tam bir geçiş dönemi olan bu yıllarda sık sık görev yeri değişti. Bağımsız Hatay Devleti döneminde bir yanlış anlaşılma neticesi yargılandı ve beraat etti.

1940'da tekrar İstanbul'a gitti. Yabancı Diller Yüksek Okulu'nu burslu kazanıp iki yıl okudu.1941'de İstanbul'daki ilk yazısı İnsan Dergisi'nde yayınlandı. ''Honore de Balzac'' 1942 İkinci Dünya Savaşı döneminde mecburi hizmet için Fransızca Hocası olarak Elazığ'a gitti. Aynı yıl tarih ve coğrafya öğretmeni Fevziye

Menteşoğlu ile tanıştı ve 19 Mart 1942'de evlendi.1945'de eşinin sağlık sorunları nedeniyle İstanbul' dönmek zorunda kaldı. Bu yılın sonlarına doğru sınavla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne Fransızca okutmanı oldu. 1951'de Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne doktora öğrencisi olarak kaydoldu.

1954 İlkbaharında zaten zayıf olan gözleri görmez oldu.1955'de tek başına İstanbul'dan Marsilya'ya oradan da Paris'e gitti. Tedavi için yapılan bir takım başarısız operasyonlar neticesinde gözlerinden umut kesildi. Aynı yıl, Hatay'da oturan annesi Zeynep Hanım vefat etti. O, çalışmalarını yoğunlaştırarak yoluna devam etti.

Batı medeniyeti üzerine yaptığı araştırmalarının ardından Hint Edebiyatına yoğunlaştı. Ardından Osmanlı olgusu ve İslam üzerine çalıştı. Kendine dönüş sayılabilecek bu aşamalardan sonra iç dünyasında büyük bir yolculuk başladı. Art arda eserler ortaya koydu. Fikirleri geniş kitleler tarafından heyecanla takip edildi.

1974'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransızca okutmanlığından emekli oldu. Görmeyen gözlerine inat o, görenlere yol göstermeye devam etti. Kendi insanımıza kendi değerlerimizi göstermek için bildiği bütün ışıkları yakmak istedi.

7 Mart1983'de 41 yıllık eşi Fevziye Hanım vefat etti. Cemil Meriç ilerleyen yaşına ve bozulan sağlığına rağmen temposunu hiç düşürmeden üretmeyi sürdürdü.13 Haziran 1987'de kendini yatağa mahkûm eden uzun süren bir hastalıktan sonra, 71 yaşında hayata gözlerini yumdu. Sevenlerinin duaları arasında Karaca Ahmet Mezarlığı'nda eşinin yanına defnedildi.

Resim 1.
Cemil Meriç'in eşi, Fevziye Hanım ve çocukları, Mahmut Ali, Ümit

Resim 2.
Cemil Meriç'in gençlik yılları

Resim 3.
Cemil Meriç 1954 yılında görme yetisini kaybeder

1.3.2. Cemil Meriç'in Üslubu

Cemil Meriç birçok alanda eserler vermiştir. Bunlardan bazıları tarih, sosyoloji, edebiyat gibi alanlardır. Zıt medeniyetleri kendisine konu edinmiştir. Doğu-Batı kültürlerini kaynaştırmıştır ve eleştirel bir tarzda vermiştir. Cemil Meriç milleti oluşturan temel noktanın dil olduğunu savunur. Sansüre kesinlikle karşı çıkmıştır.

1.3.3. Cemil Meriç'in Edebi Kişiliği ve Üslubu

Türk Edebiyatımızın önde gelen deneme yazarlarındandır. "İnsan, Yücel ve XX. Asır" dergilerinde yayımlanan inceleme yazıları vardır. Zıt kültür gruplarında

(Doğu-Batı) derinlemesine araştırma yapmıştır. Cemil Meriç'in akıcı, akıcı olmasının yanında süslü, şairane bir üslubu vardır. Fransızcadan çeviriler yapmıştır. Dünya Edebiyatında önemli yerleri olan Balzac ve V. Hugo'nun eserlerini bizlere kazandırmıştır. Hayata gözlerini yumana kadar çalışmalarına devam etmiştir. (Reyhanlı Cemil Meriç Kültür Evi Kitabesinden alınmıştır.)

Resim 4.
Cemil Meriç'in görme yetisi azalsa da okuma aşkı hiç bitmez

Resim 5.
Cemil Meriç, dönemin önde gelen edebiyatçıları ile birlikte

Resim 6.
Cemil Meriç öğrencileriyle

Resim 7.
Cemil Meriç'e bir ödül takdimi yapılırken

1.3.4. Cemil Meriç'in Eserleri

Kültürden İrfana, Bir Dünyanın Eşiğinde, Işık Doğudan Gelir, Bu Ülke, Umrandan Uygarlığa, Saint-Simon İlk Sosyolog, İlk Sosyalist, Sosyoloji Notları ve Konferanslar, Kırk Ambar, Jurnal (Cilt 11955-65), Mağaradakiler, Kırk Ambar (Cilt 2 Lehçe-t-ül Hakayık), Jurnal (Cilt 2 1966-83).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2. Bağlaç Kavramı Hakkında

Anlamca birbiriyle ilgili olan kelimeleri ya da kelime gruplarını birbirine bağlayan kelimelere Bağlaç denir. Türkçe 'de kullanılan bağlaçlar çok çeşitlidir. Bağlaç kavramı hakkında çok farklı tanımlamalar vardır.

Korkmaz'a göre (2003: 1105) eş veya yakın anlamlı (bağlam ilişkisi olan) kelimeleri birbirine bağlayan ile, ve bağlacına eş değerdedir. Benzer görüşte olan Karahan (2007: 65), bağlama gruplarının oluşumunda her iki bağlacın da isimleri eşit olarak söz öbeğine kattığını bildirir. Buna rağmen, ve'nin cümleleri bağlamak üzere öteki işlevlerine de değinen yazar, ilgili biçimbirimi bu açıdan ile'yle karşılaştıracak yorumlarda bulunmaz (Karahan, 2007: 87). Arka arkaya gelen unsurları, kelime ve kelime gruplarını, cümleleri bağlamak için kullanılan sıralama bağlaçlarına ve, ile, dahi, ilâ örneklerini vermiştir Muharrem Ergin (1999, 352).

TDK sözlüğünde kullanılan en önemli bağlaçlar:

Ama, amma, amma velakin, ancak , ayrıca, bilmem ki, belki, bari, besbelli, bir…bir, bile, çünkü, da\de, dahi, demek ki, dolayısıyla, eğer, fakat, gelgelelim, gerek…gerek, gerçi, ha, ha…ha, halbuki, hatta, hele, hem…hem, hem, hiç, hiç olmazsa, ile, ille velakin, ister, ihtimal ki, illa ki, ki , kim, kısaca, lakin, madem, madem ki, meğer, meğerki, meğerse, nasıl ki, ne yazık ki, ne…ne, neyse, nitekim, ola ki, olmaya ki, oysa, oysaki, olsa…olsa, özellikle, öyle ki, sadece, sanki, şimdilik, şu kadar ki, şu var ki, Gayet, şüphesiz, ve , velev, veya, veyahut, ya, ya…ya, ya da, yahut, yalnız, yani, yok, yoksa, üstüne….üslük, varsa…yoksa, zira.

Dil kullanımında bağlaçların özellikleri şu şekildedir: Bağlaçların kendi başlarına anlamları yoktur (Bilgegil, 1984; Banguoğlu, 1998; Karaşin, 2008; Korkmaz, 2009; Ergin, 2014).

Bağlaçlar cümlenin başında, ortasında ve sonunda bulunabilirler.

Ama ile birbirine bağlanan iki cümleden ilkinin yorumlanma işlevi:

Eksiltilerden yararlanarak önceki bilgiler yorumlanır: Alıcı ile verici arasında

kodlama ve kod çözmeye dayalı iletişim anında, vericinin amacı, alıcının bilişsel evreninde değişiklik yaratmaktır. Bunu, yeni bilgi sunma, daha önce bellekte var olan bilgiyi pekiştirme ya da yalanlama yoluyla yapar. Verici, alıcıyı gereksiz zihinsel çabaya sokmamak için, önemsiz gördüğü bilgiyi kullanmaktan kaçınır (Kerime Üstünova, 2006:6).

Muharrem Ergin (1988:332) bağlama edatları için; "Kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri şekil veya mana bakımından birbirine bağlayan onlar arasında bir irtibat kuran edatlardır.

Banguoğlu, (2004:390) Türkçenin Grameri adlı eserinde bu kez bağlaçları bağımsız olarak incelemiş ve bağlam terimini kullanmıştır.

Leyla Karahan (2004:30) bağlama grubunu, "Bağlama edatlarıyla birbirine bağlanmış iki veya daha fazla isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubu." olarak tanımlar.

Zeynep Korkmaz da (2007:1091) bağlaçları; "Kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevleriyle, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer ögeleridir" şeklinde açıklamaktadır.

Ama: Yalnız başlarına anlamları yoktur. Ama kelimesinin yanında ama, ve, ile gibi kelimelerle kullanılırlar.

Ayırma: Cümleler arasında ayrılma – birleşme bağlaçlarıyla kullanılırlar.

Ekleme: Cümlelerde birleşik veya ayrı kullanılabilir. Cümledeki anlamına göre değişir.

İhtimal Bildirme: Yükleme belirsizlik anlamları katar.

Karşıtlık: Cümleler arasındaki çelişkiyi ortaya koyar.

Pekiştirme: Cümlelerin anlamını pekiştirmek için kullanılır

Sebep-Sonuç Bildirme: Cümlelerin neden yapıldığını sonucuyla ortaya koyan bağlaçlardır.

Zaman Bildirme: Cümlelere az önce, biraz sonra gibi zaman anlamları katar.

Veya: İki farklı cümleyi tercihlerine göre anlatmak istenildiğinde kullanılan sözdür

Çünkü: Bu sebeple anlamı katar.

Artık: Bundan sonra anlamı katar.

Oysa: Cümleler arasında zıtlık bulunan tümceleri birbirine bağlar.

Sonra: Aksi halde anlamı katar.

Edat: Farklı görevdeki kelimeler arasında anlam ilgisi kurar.

Noktalı Virgül: Genellikle virgülle ayrılmış cümleleri, anlamlar arasında duraksama yaparak ayıran noktalama işaretidir.

Virgül: Birbiri ardınca sıralanan sözcükleri sıralamak için kullanılan noktalama işaretidir.

Cümle: İnsanlar arasında düşünceleri ifade eden kelime topluluğudur.

2.1. Bağlaçların Tasnifi

Kökenlerine göre bağlaçlar

Yapılarına göre bağlaçlar

Bağlaçlarda anlam

Bağlaçlarda vurgu

2.2. Kökenlerine Göre Bağlaçlar

a) Yabancı kökenli bağlaçlar,

b) Karışık kökenli bağlaçlar,

c) Türkçe kökenli bağlaçlar.

Zeynep Korkmaz (2007); Görevlerine ve cümledeki yerine göre bağlaçları beş grupta incelenmiş ayrıca cümle bağlayıcısı niteliğinde olanları ise kendi arasında anlam bakımından ele almıştır;

a) Sıralama bağlaçları: ve, ile

b) Denkleştirme-karşılaştırma ve seçme bağlaçları: ya ya, veya, yahut, olur ya v.b.

c) Pekiştirme bağlaçları: acaba, dahi, besbelli v.b.

d) Nöbetleşme bağlaçlar: bazen…bazen, bazı…bazı v.b.

e) Cümle bağlayıcı niteliğindeki bağlaçlar: ancak, çünkü eğer, hâlbuki v.b.

Cümle bağlayıcısı niteliğinde olanların işlev bakımından sınıflandırması;

a) Açıklama bildiren cümle bağlayıcıları: ancak, fakat v.b.

b) Sonuç bildiren cümle bağlayıcıları: bu yüzden

c) Üsteleme bildiren cümle bağlayıcıları,

d) Sebep bildiren cümle bağlayıcıları: dığı için, çünkü

e) Zıtlık bildiren cümle bağlayıcıları: e rağmen, aksine v.b.

f) Daha başka işlerde kullanılan cümle bağlayıcıları şeklinde tasnif yapmıştır.

2.2.1. Yabancı Kökenli Bağlaçlar

İslam medeniyetinin etkisi altında dilimize Farsçadan ve Arapçadan girmiş olan bağlaçlardır. Zeynep Korkmaz'a göre (2007), Yabancı kökenli bağlaçların Osmanlı Türkçesinde sayıları hayli kabarıktır. Ancak, Tanzimat'tan sonra başlayan dilde sadeleşme hareketleri ve dil devriminin getirdiği değişme ve yenileşmelerle bunların bir kısmı kullanıştan düşmüştür. Her ne kadar bugün roman, hikâye vb. edebi türlerin bir kısmında yer yer yine nispeten bazı eski şekillere rastlanabilmekte ise de, günümüz yazı dilinde, bunların daha çok Türkçeleşerek dilde benimsemiş ve yaygınlaşmış olanları kalmıştır. "mesela, nihayet, tabii, vakıa, asla, bereket, bilakis, bilhassa, binaenaleyh, galiba, gayrı, adeta, aksi halde, aksine, aksi taktirde, amma velakin, bahusus, bittabi, esasen, filhakika, hakikaten, hasılı, hatta, hülasa, hususiyle, illa, lakin, madem, mamafih, acaba, ahiri, ama, vakıa, ve, velakin, velev, velhasıl, yani, zahir, zaten, zira, bari, çünkü, eğer, gerçi, güya, hem…hem, hiç, hoş, ki, kah…kah, meğer, meğer ki, ya…ya'' vb.

2.2.2. Karışık Kökenli Bağlaçlar

Zeynep Korkmaz'a göre (2007), Türkiye Türkçesinde bir kısım bağlaçlar da Türkçe-Arapça, Türkçe-Farsça, Türkçe-Fransızca, Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça Farsça şeklinde olup iç içe geçmiş kaynaşmış nitelikteki bağlaçlardır.

"Ama genelde, bazı…bazı, da, bereket versin, bu sebeple, bu sefer, ekseriyetle, emin ol, esas itibariyle, gel ki, gene ki, ha ki, hani ya, ha ki, hele ki, her neyse, hiç değilse, neyse ki, belki, madem ki, maksat ki, tabi ki, tabi ki, tabi ya, veya, veyahut" "halbuki, zannet ki, ya…yahut da".

2.2.3. Türkçe Kökenli Bağlaçlar

Bu bağlaçların sayısı epey fazladır. En başta gelenleri şunlardır; " gerek… gerek, doğrusu, ancak, dolayısıyla, nasıl, nasılsa, ne gezer, derken, kısacası, anlaşılan, ardından, ayrıca, bak, bakalım, bakın, bereket versin, besbelli, bırak, bile, da, dahası, dahi, değil mi, değilse, diyeceğim, doğrusunu istersen, hele, ile, ister…ister, kısaca, ne demek, ne…ne, nedense, nerede, nerde, neredeyse, nitekim, olsa olsa, oysa, öncelikle,

örneğin, öylesine, özetle, pek çok, sakın.

2.3. Yapılarına Göre Bağlaçlar

Bağlaçlar yapıları bakımından birkaç gruba ayrılabilir.

2.3.1. Yalın Halindeki Bağlaçlar

Bu grup bağlaçlara basit durumundaki bağlaçlar da denilebilir. Basit yapılı bağlaçlar, kullanıldığı cümlelerde yapım eki almış herhangi bir kelimeyle birleşmemiş veya öbekleşmemiş bağlaçlardır. Bunlar " ama amma, de, daha, zaten, yoksa, lakin, vb." şeklindedir.

2.3.2. Türemiş Yapılı Bağlaçlar

Yapıları bakımından bağlaç grubunda Türemiş Bağlaçlar sayısı en az olan bağlaçlardır. Türkçe, kolay bağlaç üretmeye elverişle olan bir dil değildir. O yüzden bu bağlaçlar sadece belirli kelimelerde önümüze çıkar; "anca, açıkçası, kısacası, anlaşılan, demek, diye" .

2.3.3. Öbekleşmiş Bağlaçlar

En az iki sözcüğün bir takım kurallar çerçevesinde bir araya gelerek oluşturdukları kalıplaşmış dil birliklerine denir; bir…bir, biri…biri de, yahut ki, yazık ki vb.

2.4. Bağlaçlarda Anlam

Bağlaçlarla ilgili önemli olan bir konu anlamlı olup olmadıklarıdır. Bazı dilbilgisi kitapları bağlaçları manasız kelimeler olarak kabul etmektedir. Muharrem Ergin'e (1993:329) göre sözcükler, asıl ve yardımcı kelimeler olmak üzere iki grupta incelenebilir. İsim ve fiillere asıl kelimeler edatlara ise yardımcı kelimeler demiştir. Mehmet Hengirmen (1998:175), Türkçe Dilbilgisi adlı eserinde eş görevli sözcükleri söz öbeklerini ve cümleleri bağlayan terim için bağlaç kelimesini kullanmıştır.

2.5. Bağlaçlarda Vurgu

Bağlaçlarda vurgu hakkında detaylı bir araştırma yoktur. Vurgusu hakkında, vurgulu veya vurgusuz diyemeyiz. Bağlaçlar yarım vurgu içerirler. Vurgu hece sayılarına göre değişir. Eğer bağlaç tek heceli ise vurgu yarımdır. Tek hece dışında kalanlar ise vurguyu son heceye taşır; yalnız, fakat gibi. Soru ekinin olduğu durumlarda vurgu farklılık gösterir. *Mi* soru ekiyle kullanılıyorsa vurgusuz olarak kullanılır çünkü soru ekiyle aynı görevde kullanılmıştır.

2.6. İşlevlerine Ve Kullanım Yerlerine Göre Bağlayıcılar

İşlevlerine göre incelediğimiz bağlaçlar, Cemil Meriç'in Mağaradakiler ve Işık Doğudan Gelir eserlerinde, Cümle başı ve Cümle ortası bağlaçlar toplamda 11 tanedir. Cümle ortasında kullanılan noktalama işaretleri ise 2 tanedir. Cemil Meriç 'in kendi üslubunu yansıtan bağlaçlar ise 51 tanedir.

Belirlenen ve *incelenen 'ama, ve, fakat, ya…ya, hem…hem, çünkü, yahut, oysa, ancak, veya, artık* bağlacı ve noktalı virgül ve virgül noktalama işaretleri kullanım sıklığı verilmiştir.

2.6.1. Bağlaçlar

İncelediğim Mağaradakiler ve Işık Doğudan Gelir eserlerinde, bağlaçlardan en sık kullanılan ama, ve; noktalama işaretleri olarak noktalı virgül ve virgül işareti kullanılmıştır.

2.6.1.1 *Ama* Bağlacı

Ama bağlacı Cemil Meriç in kitaplarında en sıklıkla kullandığı bağlaçlardandır. 58 tane kullanılmıştır. Cümle ortasında kullanılıp cümleleri birbirine bağlamıştır.

Ama cümleleri birbirine karşıtlık ve olumsuzlama, farklılık, açıklama, değil vb. ilkelerle bağlamaktadır.

2.6.1.2 Karşıtlık Bildiren Cümle Ortası *ama* Bağlacı

Cümleleri bağlarken, cümleler arasında yer alan farklılıkları ortaya koyar.

Ne efsunkar imişsin esaretten kurtulduk ***ama*** *senin esirin olduk (M.2022:207).*

Çoğu devrimcidir ***ama*** *kullandıkları metot öteki devrimcilerden farklıdır (M.2022:171).*

2.6.1.3 Anlamlarına Göre Karşıtlık Bildiren Cümle Ortası *ama* Bağlacı

Cümlelerin anlam özellikleri bakımından başlama ve bitiş noktaları vardır. Bazen cümleler anlam bakımından olumlu başlar ve olumsuz biter.

Teknikler hayali fersah fersah geride bırakan bir hızla ilerlemiş, ilimler boyuna eni fetihlerle zenginleşmiş ***ama*** *yine de iki asırdan çok bir zaman önce inşa edilen o heybetli eser, bir ehram selabeti ile dimdik ve dipdiri çağımız insanına meydan okumaktadır (I.D.G.2022:47).*

2.6.1.4 Anlamlarına Göre (olumlu-olumsuz)Cümle Ortası *ama* Bağlacı

Ama bağlacı; olumlu veya olumsuz yargıları birbirine bağlar.

İlim bu hedeflere varmak için birçok vasıtalara başvurabilir ***ama*** *kendi amacını tayin edemez (I.D.G.2022:102).*

Sosyal yapı yer yer çatlamış kanun ukadim unutulmağa yüz tutmuştu; ***ama*** *sütunlar hala ayaktaydılar ve temel birçok sarsıntılara karşı koyacak kadar sağlamdı (M.2022:123).*

Kanon yayımlamasını istemiyordu ***ama*** *böyle bir Kanon un vücuda getirilmesinde hizmeti olmuştur (I.D.G.2022:159).*

Slavcılar da, Dostoyevski de, Tolstoy da, Herzan gibi, Bakunin gibi, 1870 yıllarının devrimcileri gibi popülisttiler ***ama*** *başka başka biçimlerde (M.2022:98).*

Hristiyanlaşmadık ***ama*** *içimizde bir ortaçağ keşişi yaşıyor (M.2022:249).*

Kanon unda yer almış ***ama*** *başka birçok yazarlarca da şüpheli bulunmuş (I.D.G.2022:161).*

Çekiştiler birbirleriyle bölündüler, dallanıp budaklandılar ***ama*** *tarihin ham maddesi üzerinde çalışmaları devam etti (M.2022:107).*

İsrail hukuku, İsrail tarihinden doğar ***ama*** *bu, dünyamızdaki tarih değildir (I.D.G.2022:141).*

Kadınların aklı ameli bir akıl bu akıl sayesinde belli bir amaca ulaşmak için lazım gelen yolları bulurlar ***ama*** *bulamazlar bir türlü (I.D.G.2022:204).*

Hakikat daima hakikattır, ***ama*** *her çağın,* ***,*** *her ülkenin susuz olduğu hakikatlar başka (M.2022:85).*

Çoğu devrimcidir ***ama*** *kullandıkları metod öteki devrimcilerden farklıdır (M.2022:171).*

Bu farazilerden ister istemez vazgeçildi ***ama*** *zamanımızda bile izleri silinmedi (I.D.G.2022:166).*

Teknikler hayali fersah fersah geride bırakan bir hızla ilerlemiş, ilimler boyuna eni fetihlerle zenginleşmiş ***ama*** *yine de iki asırdan çok bir zaman önce inşa edilen o heybetli eser, bir ehram selabeti ile dimdik ve dipdiri çağımız insanına meydan okumaktadır (I.D.G.2022:47).*

Oysa liberal ideolojide tabiat yine kusurludur ***ama*** *ıslah edilebilir (I.D.G.2022:212).*

Dekabristler yenildi ***ama*** *başlattıkları hareket devam etti (M.2022:72).*

Sovyet intelijansiyası bu kısıtlamalardan hoşlanmayabilir ***ama*** *yine de rejimin kendisine düşman değildir (M.2022:51).*

Sendikacılık hiçbir zaman aydınların kılavuzluğunu istememiştir ***ama*** *aydınlar sendikalara üşüşmüşlerdir (M.2022:44).*

Cemaatler meselesini ele alır ***ama*** *teferruata inmez (I.D.G.2022:152).*

Müktesep ahlak tabii ahlakı yok edemez ***ama*** *ferdin tercihlerine göre mükemmelleştirebilir (I.D.G.2022:68).*

Bütün bu fırkalar birbirini kâfir sayar ve lanetler görüşleri başka başkadır, şiddetli tartışmalar yüzünden birbirlerine düşman olurlar, sık sık kan dökülür, mallar sabah olur ***ama*** *tarikatların sayısı gittikçe artar (I.D.G.2022:55).*

Kadim kozmolojiler, aşina olamayan bakışlara tabiat hadiselerindeki İlliyet i izah eden çocukça teşebbüsler gibi görünür ***ama*** *hiç de öyle değildirler (I.D.G.2022:101).*

İsa'dan önce beşinci asır diyor Gomperz edebiyatça pek zengin bir dönemdi ***ama*** *hiç de kitabı bir çağ değildi (M.2022:25).*

Şiiliğin imamlarını pekiyi tanımıyoruz ***ama*** *bu konudaki bütün bilgileri göz ardı etmeden şu gerçeği unutamayız (I.D.G.2022:259).*

Kropotkın ölüm cezasının kaldırılmasını ister ***ama*** *halkın cana kıymasını hoş görür (M.2022:175).*

Gerçi, Gazali gibi aydınlar düşünce huzuruna kavuşmamıştı henüz ***ama*** *tedirginlik ancak sofilerin mistisizmine sığınabiliyordu (I.D.G.2022:54).*

Kabiliyetlerini geliştirmek için belli imkânlara sahiptir ***ama*** *bu imkânlar yetmez ona (M.2022:39).*

Apollon'un küçük kardeşidir ***ama*** *birçok bakımlardan ona hiç benzemez (I.D.G.2022:254).*

Din moral faaliyetin içindedir ***ama*** *moral faaliyetin bütünü dinin içine girmez (I.D.G.2022:182).*

2.6.1.5 Açıklama Yapan Cümle Ortası *ama* Bağlacı

Birbirine bağladığı cümleler arasında açıklama yapan bağlaçlardır.

Mütenahi'nin namütenahi den mutlak ayrı söylemek caizdir ***ama*** *birbirinden mutlak olarak ayrı iki şe niyet nizamı olamayacağına göre, böyle bir iddia politeizm e götürür (I.D.G.2022:106).*

Gerçi Dekabristler de kendilerini gadre uğramış sayıyorlardı ***ama*** *oldukça yumuşak bir tedirginlikti bu (M.2022:74).*

Burjuvazi telaş ve endişeye kapılınca kanunsuz baskılara göz yumabilir ***ama*** *geçici olarak (M.2022:43).*

Bir kelimeyle Lavrov, telkin ve irşattan yanadır ***ama*** *tedhişi de reddetmez (M.2022:101).*

Fakihler için sorumsuzdurlar ***ama*** *velilerin hallerini de gösterir gaipten haber verirle (I.D.G.2022:237).*

Ansiklopediler devrim peşinde değildirler ***ama*** *yine de burjuva sınıfının şuurlanmasına yardım etmişlerdir (I.D.G.2022:38).*

Evet, Lebreton birçok yazıyı sakatlamıştır ***ama*** *felsefe yalnız Diderot'nun felsefe tarihiyle ilgili makalelerine inhisar etmez (I.D.G.2022:36).*

Evet, rus intelijansiyasi ile çağdaş batı aydınları aynı soydan geliyor ***ama*** *alın yazıları ayrı (M.2022:175).*

Aklın bize sunduğu kesin hakikatler üç beşi geçmez ***ama*** *zekâmız yeni hakikatler uydurup, haydi onlara da inanın der (I.D.G.2022:204).*

Chambers'a yöneltilen belli başlı tenkitlerden biri de hazretin kitapları okumuş ***ama*** *işyerlerine uğramamış olmaz (I.D.G.2022:33).*

Yazıların değeri ilimden ilime değişiyor ***ama*** *hepsinde de ağır basan aynı*

zihniyet (I.D.G.2022:35).

Scaliger, İslam'dan faydalanılacak birçok kaynaklar olduğunu anlamış ***ama*** *emellerinin gerçekleştirmeye ömrü vefa etmemi (I.D.G.2022:115).*

Burjuvazi telaş ve endişeye kapılınca kanunsuz baskılara göz yumabilir ***ama*** *geçici olarak (M.2022:43).*

Burjuva bir hükümette polis grevcilere ateş açabilir ***ama*** *aydınları topyekûn tutuklayamaz (M.2022:43).*

İnsanlar eskiden de politikaya düşkündüler ***ama*** *bu bir tutkuydu sadece (M.2022:58).*

Safa kardeşleri tabii ve ahlaki ilimleri ortak bir düşünce etrafında toplamak istemişlerdi, başarıya ulaşamadılar ***ama*** *İslam Doğu da hür düşüncenin son büyük çabası oldu bu (M.2022:54).*

Gerçi babalarla çocukların ileri sürdüğü prensiplere ve zihniyete büyük bir şey eklemediler ***ama*** *ameli devrim politikasında birikmiş tecrübelerden daha iyi ders alacak durumdaydılar (M.2022:78).*

Teknikler hayali fersah fersah geride bırakan bir hızla ilerlemiş, ilimler boyuna eni fetihlerle zenginleşmiş ***ama*** *yine de iki asırdan çok bir zaman önce inşa edilen o heybetli eser, bir ehram selabeti ile dimdik ve dipdiri çağımız insanına meydan okumaktadır (I.D.G.2022:47).*

Yunan felsefesi arap düşüncesini adamakıllı sarmıştı, kitle sünni tefiri benimsemişti ***ama*** *münevverlerin şüpheleri sürüp gidiyordu hala (I.D.G.2022:53).*

Baconun tasnifi Almanya da, İngiltere de de yankılar uyandırmış ***ama*** *gerçek ifadesini Diderot şaheserinde bulmuş (I.D.G.2022:22).*

Gerçi hükümleri ihtiyatlıdır ***ama*** *bütün müesseseleri akıl mahkemesinin önünde bir bir incelerler (I.D.G.2022:37).*

Onlara göre entelektüel belli bir siyasi hizibin militanı olamaz elbette ki çalışan sınıfların yanındadır ***ama*** *bu sadakat körü körüne bir bağlanış değildir (M.2022:20).*

Yahudiler, Musa devrindeki yaşayış tarzlarını değiştirmek zorunda kalmış ***ama*** *Musa her zaman kılavuzları olmuştur (I.D.G.2022:135).*

Gerçi Risaleler bir Muhiddin İbn El Arabinin veya bir Muhiddin el Buni'nin ezoterik ilmini içermez ***ama*** *sade çok defa gayet güzel bir dille Tabiat görüşünün ana hatlarını açıklar (I.D.G.2022:83).*

Gerçi Cumhuriyet Türkiye'sinin resmi neşriyatında kabul edilen kelime

inkılaptır ***ama*** *tekrar ediyoruz (M.2022:129).*

Söyledikleri belki yanlış değil ***ama*** *Şarkiyat denen ideolojiler bütününden ağzı çok yanmış (I.D.G.2022:110).*

Lavrov başından itibaren devrimcidir ***ama*** *Baku'nin in isyan metodunu benimsemez (M.2022:101).*

Evet, tecrübenin konusu mütenahidir ***ama*** *mütenahiyi kavrayan zekâ oradan namütenahiye atlar nisbiden mutlaka atladığı gibi (I.D.G.2022:211).*

Çoğu devrimcidir ***ama*** *kullandıkları metot öteki devrimcilerden farklıdır (M.2022:171).*

Onlara göre entelektüel, belli bir sityasi hizibin militanı olamaz, el betteki çalışan sınıfların yanındadır ama bu sadakat körü körüne bir bağlanış değildir (M.2022:20).

2.6.1.6 Cümle Başı *ama* Bağlacı

Cümle başında kullanılan "ama" bağlacı pekiştirme ifadesi veren cümle olarak ifade edilmiştir.

Ama *öyle bir an gelir ki adalet uğruna hürriyeti askıda tutmak gerekir ve devrimi dehşet taçlandırır (M.2022:198).*

2.6.1.7 İki Cümle Arasında *değil* İle Birlikte Olumsuzluk Karşıtlık Bildiren *ama* Bağlacı

Mor bir kaftan giymişti ozanlar gibi ***ama*** *eski destanları değil, kendi yazdığı nutukları okuyordu (M.2022:25).*

2.6.2. *Ve* Bağlacı

Eş veya yakın anlamlı (bağlam ilişkisi olan) kelimeleri birbirine bağlayan ile, ve bağlacına eş değerdedir (Korkmaz, 2003: 1105).

İncelediğimiz kitaplarda 86 tane cümle ortası *ve* bağlacı kullanılmıştır. Bu kitaplarda en fazla kullanılan bağlaçtır.

2.6.2.1 İki Cümle Arasında Kullanılan *ve* Bağlacı

Anlam ve görev bakımından birbirine benzeyen cümleleri, ögeleri, birbirine bağlar.

Raskolnikof, gençti ***ve*** *acı çekiyordu (M.2022:272).*

Hiç kimsenin maddi imtiyazları yoktur ***ve*** *olmayacaktır da (M.2022:193).*

Akıl farklı derecelerle bütün insanlara dağılmış ***ve*** *hepsi için ortak bir meleke imiş (I.D.G.2022:213).*

Şiiri getiren Şiiri tarihin ifşalarıyla zenginleştiren bu iki usta yalnız benim değil düşünen Avrupa'nın da irfan yolunda kılavuzu olmuştur ***ve*** *olacaktır(I.D.G.2022:180).*

Kardeşlerimiz hiçbir ilmi kötülememeli, bilgilerden hiçbirinin kitabını küçümsememeli, hiçbir inanca düşman olmamalı, zira bizim mesleğimiz ve imanımız bütün imanları aşar ***ve*** *bütün ilimleri birleştirir (I.D.G.2022:62).*

Heyulani akıl her insanda vardır ***ve*** *insana mahsustur (I.D.G.2022:234).*

2.6.2.2 İki Cümle Arasında Eşzamanlılık İfadesi Veren *ve* Bağlacı

Bu değişiklik sayesinde mutlu azınlığın hâkimiyeti sona erer ***ve*** *ezilen sınıf siyasal baskıyla desteklenen iktisadi sömürüden kurtulur (M.2022:122).*

2.6.2.3 İki Cümle Arasında Öncelik-Sonralık İfadesi Veren *ve* Bağlacı

Corpus'un birçok yazarları olmuş da olsa, hepsi de arketip in yaptıklarını Cabir adıyla bir kere daha ele alacak ***ve*** *yeniden yapacaklardı (I.D.G.2022:262).*

On sekizinci yüzyılın sonunda dünyevi Yahudi edebiyatı canlanır ***ve*** *modern İbrani edebiyatı başlar (I.D.G.2022:164).*

Yani şuurumuza takılan zincirleri kırdı ***ve*** *Avrupa büyüsünü bozdu (M.2022:232).*

Araplara düşünce hürriyeti bu yüzden kayboldu ***ve*** *İslam dünyasının inhitatı başladı (I.D.G.2022:53).*

1746 başlarında filozof Denis Diderot da onlara katıldı ***ve*** *1747 Ekimin de Ansiklopedinin genel yönetimini üzerine aldı (I.D.G.2022:30).*

Ama zaman zaman hepsi de konuşmuş ilimle irade el ele vermiş ***ve*** *çeşitli dinlerin müminlerine ezeli ilhamın manasını kavrayacak bir idrak kazandırmış (I.D.G.2022:192).*

*Onun sayesinde nesnelerin suretlerini kavrar **ve** bu suretlerden yeni bilgiler elde ederiz (I.D.G.2022:238).*

*Dini güçlerin ve düşüncelerin bütün yaşayan yönleri Sufiliğin içinde erir **ve** onda yeni ve anlaşılır ifadelerine kavuşurlar (I.D.G.2022:95).*

*İslam cemaatinde düşünce hürriyeti ve seyyali yet sona ermiş **ve** durgunluk devresi başlamıştır (I.D.G.2022:95).*

*1804 te kurulan İngiliz ve Yabancı Kitabı Mukaddes Cemiyeti benzeri birçok derneklere ön ayak oldu **ve** 770 çeşitli dilde Kitabı Mukaddesten parçalar bastı dağıttı (I.D.G.2022:176).*

*Yahudiler Filistin e dönerler **ve** Kudüs mabedi yeniden inşa edilir (I.D.G.2022:178).*

*Modern ilimlerle gelişi güzel temasa geçen bu delikanlılar ekseriya manevi köklerinden uzaklaşıyor **ve** kendi gelenekleri dışına çıkıyorlar (I.D.G.2022:98).*

*İsmi Anayasa oldu **ve** bütün maddeleri yeni tilciklere uyduruldu (M.2022:259).*

*Buluşan kardeşlerimiz ilimlerini tazeleyecek **ve** sırları üzerinde konuşacaklardır (I.D.G.2022:61).*

*İnanıyordu ki iktidara geçmeden önce kendi halinde birer vatandaş olan köylüler ve zanaatkârlar siyasi iktidarı ele geçirip hükümet memuru olunca en az devirdikleri sınıf kadar burjuva kesilir **ve** küstahlaşırlar (M.2022:88).*

*Gariptir ama intelijansiyayı yaratan sosyal sistemdeki bu çözülüş olmuş **ve** sonunda aydınlara eyleme geçmek fırsatı da vermiştir (M.2022:77).*

*Işığın çocukları toprağı sürmüş **ve** tohum atmışlardı (I.D.G.2022:183).*

2.6.2.4 İki Cümle Arasında Açıklama Yapan *ve* Bağlacı

*Eski filozoflar bu konuları incelemiş **ve** bilgilerini kitaplara aktarmış, bu kitaplar okuyucuların elindedir (I.D.G.2022:58).*

*Bu topyekûn inkâr babalar neslini çileden çıkarmış **ve** sevilmeyen her şeye aynı damga vurulmuştur (M.2022:97).*

*Oysa Amerika birleşik devletleri hala yargı gücünün üstünlüğüne inanır **ve** geniş ölçüde saygı gösterir bu güce (M.2022:50).*

*İ.Ö. dördüncü asrın sonlarına doğru çalışmaya koyulan Esdras, yalnız ibadetleri ihya etmekle kalmamış mukaddes metinleri de düzene sokmuş **ve** doğru bir yorum getirmiş (I.D.G.2022:134).*

Bu iki belgeden biri ilk Elohacı metin idi ***ve*** *eskiydi (I.D.G.2022:137).*

Ansiklopedinin son 10 cildi 1765 te tamamlanmıştı ***ve*** *1766 da dağıtıldı (I.D.G.2022:32).*

Charles Joseph Panckoucke ansiklopediyi yayımlayanlara 1761'lerde eserin yeni bir baskısını yapmayı teklif etti ***ve*** *ilk yedi cildin planlarını satın aldı (I.D.G.2022:34).*

Aydın oldu ***ve*** *aydın kalmayı tercih etti (I.D.G.2022:199).*

Yunan dünyası Latin dünyasından ayrılıyor ***ve*** *Afrikalı, İberyalı veya Galyalı barbarlar üzerindeki ağabeylik hakkından vazgeçmek istemiyorlardı (I.D.G.2022:121).*

Mesela 1918 de Moskova'daki anarşist karargâhı topçu ateşine tutulmuş ***ve*** *her türlü anarşist faaliyet yasaklanmıştı (M.2022:176).*

İsa: Bu mabedi terk edince, sema vattaki pederimin ve pederinizin sağında oturacak ***ve*** *sizin için şefaat edeceğim demiş ülkelerin sınırlarına gidin ve milletleri Rabbe davet edin (I.D.G.2022:62).*

Malum ola ki kardeşlerimizin bulunduğu her şehirde bir evi olacaktır; belli zamanlarda bilhassa yağmur müjdeleyen her yıldız gök kubbede nü mayan oldukça bu evlerde toplanacak ***ve*** *bu evlere başka hiç kimse alınmayacaktır (I.D.G.2022:61).*

Philon mukaddes metinleri mecazi olarak tefsir eder ***ve*** *onlardan Tanrı, Kelam, İlahi güçler ve dünyayı yöneten İlahi Kanun hakkında yüce birtakım düşünceler çıkarır (I.D.G.2022:147).*

Tarih teli sayesinde de dünyayı kardeşçe bir maziye bağlayabiliyor ***ve*** *çağlar boyu aynı ruhla yaşadığını idrak etmenin sevincini tadabiliyoruz (I.D.G.2022:181).*

Bunun içinde hikmeti bir bütün olarak ele alır ***ve*** *amaçları hiçbir zaman gözden kaçırmazlar (I.D.G.2022:78).*

Diyorlar ki amacımız insanoğlunun dünya üzerindeki hayatını iyileştirecek ***ve*** *öbür dünyadaki saadet ve kurtuluşunu sağlayacak bütün bilgileri kucaklamaktır (I.D.G.2022:76).*

İhtilal inkılabın vasıtasıdır ***ve*** *değerini hizmet ettiği gayeden yani inkılaptan alır (M.2022:133).*

Bu hayat tarzını mektepten öğrenir ***ve*** *toplum ona uymaya zorlar kişiyi (M.2022:50).*

Yasalar insan içindi ***ve*** *insanla beraber değişirdi (M.2022:27).*

İsraili Rabbin kavmi sayan bu anlayış ilk Hristiyanlığın vaizlerine girmiş ***ve***

Kilise de uygulanmıştır (M.2022:89).

Filozoflara da ayan olur arada bir Hint te Eski Yunan da ve zamanımın da yaşayan filozoflar bu hakikati dialektik talimleriyle kelimeleştirilmiş parçalara ayırmış ***ve*** *hemen daima karanlıklaştırmışlardır (I.D.G.2022:187).*

Bu sayede İbranice daha çok din adamlarının kullandığı bir yazı dili olmaktan çıkmış ***ve*** *gündelik hayatın ifade vasıtası olan bir konuşma dili olmuştur (I.D.G.2022:165).*

Ama öyle bir an gelir ki adalet uğruna hürriyeti askıda tutmak gerekir ***ve*** *devrimi dehşet taçlandırır (M.2022:198).*

2.6.2.5 İki Cümle Arasında Neden-Sonuç İlişkisi Kuran *ve* Bağlacı

İki tümce arasındaki "ve" bağlacı, kendinden sonra gelen tümceyi açıklama görevi üstlenmiştir.

Açıklama yapan iki cümle içi arasındaki "ve" bağlaçlı cümlelerin sayısı yirmi yedi tanedir.

Şüphesiz ki Kitabı Mukaddes metinleri bütün diğer metinlerin dışında tutulamaz ***ve*** *yalnız ilahiyatçıların dogmatik yorumlarına bırakılamazdı (I.D.G.2022:126).*

Hermes'in oğluna öğrettiklerini okumuş ***ve*** *benim gibi Müslüman bir feylozof da daha iyisini söyleyemez (I.D.G.2022:250).*

İ.Ö. on üçüncü asrın ikinci yarısında Kenan diyarının fethini tamamladı ***ve*** *Yahudi kavminin tarihinde mühim bir rol oynadı (I.D.G.2022:132).*

Bu teoriye göre İsrail in ve İsrail dininin tarihi gelişmesi tek çizgi istikametinde olmuş ***ve*** *İsrail ilkel çok tanrıcılıktan nebilerin ahlakı tek tanrıcılığına yükselmiştir (I.D.G.2022:137).*

Büyük bir ihtimalle Pentatök teki geleneklerin birçoğu, ilk gelişme dönemlerinde şifahi olarak tertip edilmiş ***ve*** *ağızdan ağıza aktarılmıştır (I.D.G.2022:138).*

*1846 da babası öldü***,** *oldukça büyük bir mirasa konan Herzen 1847 de Rusya'dan ayrıldı* ***ve*** *bir daha dönmedi ülkesine (M.2022:87).*

Yahve, İsrail i kendi kavmi olarak seçmiş ***ve*** *İsrail in riayet etmesi gereken kanunları tebliğ etmiştir (I.D.G.2022:141).*

Büyük bir ihtimalle pentatök teki geleneklerin birçoğu, ilk gelişme

dönemlerinde şifahi olarak tertip edilmiş ***ve*** *ağızdan ağıza aktarılmıştır (I.D.G.2022:138).*

Ama fırtına kopmamıştı henüz, ilk dalgaları 1905 te ortaya çıkacaktır ***ve*** *yığınların, yani üçüncü neslin eseri olacaktır (M.2022:91).*

Oysa diğer sahalarda beşer aklı kendini mutlak sayar ***ve*** *hiçbir tahdit tanımadan faaliyette bulunu (I.D.G.2022:95).*

Nebi köpürür ***ve*** *Yahve'nin gazabına tercüman olur (I.D.G.2022:142).*

Ama bu zinciri oluşturanların şahsi gayretleri ***ve*** *ilhamları sayesinde düğümlenmiş ve tazelenmiştir (I.D.G.2022:188).*

Ne var ki kaynak eserlerin kıstası olarak Rabbin isimlerini zikredişi Pentatök'ün edebi eleştirilerini hızlandırır ***ve*** *on dokuzuncu asır bilginlerini bu konuya çeker (I.D.G.2022:136).*

Rusya da ki askeri otokrasi bu gelişmelerden çok tedirgin oldu ***ve*** *bütün imkânlarıyla kendi varlığını korumaya kalktı (M.2022:73).*

Hızlı bir gelişme dönemiydi bu dördüncü sınıf üçüncü sınıf kadar da ayakta duramadı ***ve*** *iktidara bile geçemeden donup kaldı (M.2022:40).*

Aydın cesaretini kaybeder ***ve*** *öç almaya kalkışır (M.2022:47).*

Aydın bağlanamamazlık edemez ***ve*** *eyleme katıldığı gün eylemin zalimliğini de sineye çeker (M.2022:53).*

Nitekim biz de aynı hataya düştük diye devam ediyor ***ve*** *bir mükemmel anayasa yapılırsa Türkiye'nin Almanya veya İngiltere seviyesine geleceğine inandık (M.2022:258).*

Hakikat hiçbir zümrenin tekelinde değildir ***ve*** *hiç kimse düşüncelerini zorla kabul ettireme (M.2022:163).*

Bir devrin en parlak, en çok sevilmiş ***ve*** *en çok okunmuş bu kitabı dilimize de çevrildi (I.D.G.2022:197).*

Bu kitap 1958 de Harvard Üniversitesi İlimler Tarihi bölümüne takdim edilen tezin genişletilmiş ***ve*** *tekrar gözden geçirilmiş bir nüshasıdır (I.D.G.2022:97).*

Amaç bilgilerin bilançosunu yapmak ***ve*** *hazineyi gelecek nesillere aktararak maddi ve ruhi hayatın daha zengin daha mutlu olmasını sağlamak (I.D.G.2022:26).*

Ama gelenler vaktinden önce hücuma geçtiklerinden taburlar şaşırmış ***ve*** *mukabele zorunda kalmışlar (M.2022:153).*

İsrail Rabbin seçtiği kavimdir; onun mağfireti sayesinde kurtulmuş ***ve*** *onun tarafından bir cemaat haline getirilmiş ve onun vah yettiği kanunlara itaat ederek*

yaşayan bir topluluktur (I.D.G.2022:141).

Nikola zamanında ve ondan sonraki devirlerde bu gibi kimseler gerek siyaset dışı yazarlar gerekse devrimciler nihai formasyonlarını üniversite çevresinde yaptılar ***ve*** *şu veya bu ölçüde resmi çevreler tarafından düşman görüldüler (M.2022:73).*

1861 de toprak kölelerine hürriyet verilmiş ***ve*** *bunu birçok mühim ıslahat hamleleri takip etmişti (M.2022:77).*

Fakat bu ilahi esasların ışığında, daha önceki medeniyetlerin katkılarını da yeniden ele almış ***ve*** *kuracağı binada malzeme olarak onlardan faydalanmıştır (I.D.G.2022:264).*

2.6.3. *Fakat* Bağlacı

İncelediğimiz kitaplarda *fakat* bağlacı 6 defa kullanılmıştır.

2.6.3.1 İki Cümle Arasındaki *fakat* Bağlacı

İki cümle arasında kullanılan "fakat" bağlacı, zıtlık bildirmiştir. Zıtlık bildiren kavramlar "değil" ile birlikte kullanıma göre değerlendirilmiştir. İki defa kullanılmıştır.

Yazar birçok kaynaktan faydalanmıştır ***fakat*** *çok kere tarihi hakikati dini ahlak uğruna feda eder (I.D.G.2022:171).*

Muayyen değildir ***fakat*** *tayin edilebilir (I.D.G.2022:234).*

2.6.3.2 İki Cümle Arasında Karşıtlık İfadesi Veren *fakat* Bağlacı

İki tümce arasında zıtlık bildiren "fakat" bağlaçları, karşıtlık anlamını tek başlarına sağlamışlardır. Karşıtlık bildirenlerden sadece "fakat" bağlacından kaynaklı cümle 4 defa kullanılmıştır.

Küçük Nebiler adını almış ***fakat*** *mesajları ve etkileri dikkate alınırsa Büyük nebilerle boy ölçüşebilirler (I.D.G.2022:141).*

Bu da Süleyman a atfedilir ***fakat*** *insanların nahvet duygusunu işleyen İ.Ö.300 yıllarında yazılmış bir eserdir (I.D.G.2022:171).*

Birçok kutsal yazı derlemeleri İsrail in tarihinde çok eski zamanlardan beri bir araya getirilmiş ***fakat*** *ancak çok daha sonra bu yazılar bir kanon hüviyeti kazanmıştır (I.D.G.2022:154).*

Gerçi gündelik hayat tasavvufun dışında cereyan ediyordu ***fakat*** *Müslümanlar artık remizlerle kuşatılmış bir alemde yaşıyorlardı (I.D.G.2022:96).*

2.6.4. *Hem … hem* Bağlacı

‘‘Hem…hem’’ bağlacı 5 defa kullanılmıştır.

Cümleleri veya eş görevli sözcükleri “birliktelik”, “eşitlik” veya “karşıtlık” anlamlarıyla birbirine bağlar.

2.6.4.1 İki Cümle Arasında Bulunan *Hem...hem* Bağlacı

Bir neslin imzasını taşıyan o muhteşem eser ***hem*** *korkunç bir kava silahıdır* ***hem*** *de sesini asırlara duyuracak zekâların hitabet kürsüsü (I.D.G.2022:47).*

Çileden çıkmak söylenmek homurdanmak ***hem*** *sıkıcıydı,* ***hem*** *tehlikeli (I.D.G.2022:201).*

Eser ***hem*** *tasarı* ***hem*** *de uygulanış bakımından daha evvelki ansiklopedilerin çok üstündedir (I.D.G.2022:33).*

Diderot ***hem*** *felsefenin* ***hem*** *de hirfetlerle ilgili makalelerin sorumluluğunu yüklenmiştir (I.D.G.2022:33).*

2.6.4.2 Cümle Başı *Hem...hem* Bağlacı

Hem *filozoflar* ***hem*** *de sünni alimler şüpheli görüldüler hatta İslam uleması kafir saydı onları (I.D.G.2022:55).*

2.6.5. *Çünkü* Bağlacı

İş, oluş, durum fiilinin sebebini bildirir. İncelediğimiz kitaplarda cümle başı ve cümle ortası *çünkü* bağlacı 11 defa kullanılmıştır.

2.6.5.1 Cümle Başı *çünkü* Bağlacı

Çünkü *o eski rahipler daha o zamandan biliyor ve öğretiyorlardı ki tekamülün sonsuz akışı içinde, insanlar alemi hayvanlar aleminden neşet etmiş (I.D.G.2022:255).*

2.6.5.2 İki Cümle Arasındaki *çünkü* Bağlacı

Bu arada İbranice de kullanılıyordu ***çünkü*** *kutsal kitapların dili İbranice idi (I.D.G.2022:162).*

Bunlara Muratori Parçaları da denir ***çünkü*** *fihristi yayımlayanın adı Ludovico Muratori'dir (I.D.G2022:160).*

Entelektüel bütüncüdür, ***çünkü*** *dünyaca geçerli bilgiler ve işlemler peşindedir (M.2022:38).*

Eleştiricidir, ***çünkü*** *olayları yaşamaz, dışardan seyreder (M.2022:18).*

Aydınlar dilin ve o dille yazılmış edebi eserlerin tabii müdafidirler ***çünkü*** *ana dillerine hissen de bağlıdırlar, mesleki bakımından da (M.2022:46).*

Psişik olarak inanırım ***çünkü*** *onlar olmadan ruhun ne ilkelerine akıl erdirebiliriz ne de tecellilerine (I.D.G.2022:192).*

Amos konuşuyor ***çünkü*** *Rabbin buyruğuna baş eğmek zorundadır (I.D.G.2022:143).*

1920 ile 30 arasında intelijansiya sorumsuzdur ***çünkü*** *elinden alınmıştır bu imtiyaz (M.2022:41).*

Ele geçirdiler ***çünkü*** *yalnız gramerle uğraşmıyorlar, klasik eserleri de yorumluyorlardı (M.2022:42).*

Çok geçmeden hükümet, esere devam edilmesi emrini verdi ***çünkü****, teşebbüs millete mal olmuştu artık, Fransa'nın şerefi söz konusuydu (I.D.G.2022:31).*

2.6.6. *Ya…ya* Bağlacı

Türkçe de sıklıkla kullanılan bağlaçlardan biri de 'ya' dır. Tek başına da kullanılabildiği gibi ''ya…ya'' gibi şekillerle de kullanılabilir. İncelediğimiz metinlerde çok sık kullanılmamıştır.

''Ya'' bağlacı kendisinden sonraki sözcüğü kendisine bağlayarak cümlenin açıklanmasını sağlar.

Cümle ortası ''ya…ya'' bağlacı 3 defa kullanılmıştır.

2.6.6.1 İki Cümle Arasında İki Seçenek Sunan *Ya...ya* Bağlacı

Fikirlerimi ***ya*** *susarak boğacaklardı* ***ya*** *açıktan açığa düşmanlık göstereceklerdi (I.D.G.2022:188).*

Her tarif aşağı yukarı, ***ya*** *bir önyargıya dayanır* ***ya*** *belli bir döneme (M.2022:15).*

Mektebe tekrar alınsalar bile sansür canlarına okuyor ***ya*** *gazeteler kapatılıyor* ***ya*** *da yazıları fazla tehlikeli görülünce yeniden tutuklanıyorlardı (M.2022:76).*

2.6.7. *Yahut* Bağlacı

Dilimize Farsçadan geçmiştir. Çok sık kullanılmamıştır.

2.6.7.1 İki Cümle Arasında Bulunan *yahut* Bağlacı

İntelijansiyayı alaya almak, bir taraftan da başarısızlığın günahını ona yüklemek şapşallıktır ***yahut*** *da sebepleri açık seçik meydanda olan bir madrabazlık (M.2022:41).*

Yirmi beş yıl içinde insan ilimleri gelişecek ***yahut*** *yeniden değerlendirilecektir (I.D.G.2022:41).*

2.6.8. *Oysa* Bağlacı

Oysa bağlacı sık kullanılmamıştır**.** Cümle ortasında kullanılmıştır.

Tümceleri karşıtlık anlamıyla bağlar. Başında bulunduğu tümce, bağlandığı öteki tümcenin açıklayıcısı durumundadır.

2.6.8.1 İki Cümle Arasında Bulunan *oysa* Bağlacı

Ne var ki bu yeni hukuk kitapları tazeliklerinin büyük bir kısmını çabucak kaybetmiş ***oysa*** *Talmud hala tazedir (I.D.G.2022:163).*

Ufuk genişledikçe anlaşmazlıklar artacak sanıyorduk ***oysa*** *ahenk beliriyordu gitgide (I.D.G.2022:181).*

2.6.8.2 Açıklama Yapan Cümle Ortası *oysa* Bağlacı

Meczuplar deli değildir, yani nefsi natıkaları bozulmamıştır; yalnız akılları da yoktur, ***oysa*** *hukuki mükellefiyetin temeli akıldır (I.D.G.2022:237).*

2.6.9. *Veya* Bağlacı

Aynı değerde olup da birinin tercih edilmesi gereken iki seçenek arasında kullanılırlar.

2.6.9.1 Açıklama Yapan Cümle Ortası *veya* Bağlacı

Bir ilmin bir sanatın ***veya*** *belli bilgiler dizisinin bütün bölümlerini kucaklayan eser ilimler ansiklopedisi roma hukuku ansiklopedisi İslam ansiklopedisi gibi (I.D.G.2022:23).*

Yunanlılarla Romalılar, her okuryazar insanın, hayata atılmadan ***veya*** *belli bir konu üzerinde derinleşmeye başlamadan önce sahip olması gereken umumi bilgilerin hepsine birden ansiklopedi demişler (I.D.G.2022:21).*

2.6.10. *Acaba* Bağlacı

2.6.10.1 Soru Yoluyla Birbirine Bağlanan Cümlelerde Cümle Ortası *acaba* Bağlacı

Kullanım sıklığı çok azdır.

Amerikan kapitalizminden erken memleketlerin intelijansına gelince onlar her iki canavara da dehşetle bakar ***acaba*** *biz yarın hangisine benzeyeceğiz bunların, hangisi daha iğrenç, diye acı acı düşünürler (M.2022:25).*

2.6.11. *Artık* Bağlacı

2.6.11.1 Cümle Ortası *artık* Bağlacı

Entelektüeller yine bilgi teknisyenleri arasından çıkar, ama hakim sınıftan değildirler ***artık*** *sadece onun tarafından seçilmekte, onun tarafından görevlendirilmektedirler (M.2022:37).*

2.6.12. *Ama …ve* Bağlacı

Cümle başı ama bağlacıyla başlar ve cümle ortasında cümleleri birbirine bağlar.

Ama *aynı insanlar imaline yardım ettikleri aletlerin büyük tahrip gücünden korkarak efkar-ı umumiyeyi atom bombasının kullanılmasına karşı uyarmak için bir araya gelir* ***ve*** *bir bildiri imzalarlarsa entelektüel olurlar (M.2022:20).*

Ama *fırtına kopmamıştı henüz, ilk dalgaları 1905'de ortaya çıkacaktır* ***ve*** *yığınların, yani üçüncü neslin eseri olacaktır (M.2022:91).*

Ama *insan cemiyetini asıl ayakta tutan medar-ı emn-ü emanı olan adab* ***ve*** *ahlak-ı umumiye ve sair manevi bağlar, ne yazık ki dikkate alınmamaktadır (M.2022:219).*

Ama *müstağripler yüzde yüz Batılıydılar* ***ve*** *Batı'nın değerlerine sadık kaldılar (M.2022:230).*

Ama *bütün türlerin tamamlayıcısı, şuuru* ***ve*** *hakemidir daha çok (M.2022:241).*

2.6.13. *Ama…de* Bağlacı

Cümle başı ama bağlacıyla başlar ve Bağlaç olan de ile cümleler devam eder.

Ama *ansiklopedi eser* ***de*** *olmak iddiasındadır (I.D.G.2022:43).*

2.6.14. *Ama …yalnız* Bağlacı

Cümle başı ve ortasında açıklama amacıyla kullanılır.

Ama *bu felsefe,* ***yalnız*** *tenkitçinin kişiliğini değil, emellerine tercüman olduğu elitin kişiliğini de ifade etmeli (M.2022:244).*

2.6.15. *Ama yine de* Bağlacı

İki bağlaç yan yana kullanılarak cümleler birbine bağlanılır.

Ansiklopedistler devrim peşinde değildirler ***ama yine de*** *burjuva sınıfının şuurlanmasına yardım etmişlerdir, devrimi yapacak olan burjuva sınıfının (I.D.G.2022:38).*

Ama yine de *iki asırdan çok bir zaman önce inşa edilen o heybetli eser, bir ehram selabeti ile dimdik ve dipdiri çağımız insanına meydan okumaktadır (I.D.G.2022:47).*

2.6.16. *Ne var ki* Bağlacı

Cümle başı açıklama yapmak amacıyla kullanılır.

Ne var ki *siyasi hayatın icaplarına, gelişen fikri hayatın ihtiyaçlarına yetmiyordu bu (M.2022:25).*

Ne var ki *rahip bu nüfuzunu hükümdarın ve daha aşağıdakilerin hayvanca iştihalarını, kanın ve etin ayaklanışlarını ve toplumu tahrip eden vahşet nöbetlerinin nüksetmesini önlemek için kullanır (M.2022:31).*

Ne var ki*, intelijansiyayı orta sınıfla karıştırmamalıyız (M.2022:39).*

Ne var ki*, az sayıda idiler (M.2022:42).*

Ne var ki *gerçek intelijansiya için de nevroz kaçınılmaz bir akıbettir çok kere… (M.2022:55).*

Ne var ki *1890'larda hızla endüstrileşmeye muvazi olarak Rus toplumunda Batıdakine benzer modern sosyal sınıf farklılıkları ortaya çıkmağa, devlete bağlı olmayan çeşitli meslek grupları ağır basmağa başladı (M.2022:77).*

Ne var ki*, yazarın uğradığı zulüm, kamuoyunun dikkatini çekti romana (M.2022:97).*

Ne var ki*, intelijansiyadan anladığı proleter aydınlarıydı (M.2022:105).*

Ne var ki*, Rusya'daki serbest meslek sahipleri bütünüyle intelijansiyaya dahil edilemez, bunların ancak bir kısmı asi idi (M.2022:106).*

Ne var ki*, demokratik solun beyanlarında aynı açıklık yok (M.2022:139).*

Ne var ki *hoca efendinin Avrupa'dan gelen hürriyetçi fikirlerle başı hoş değildir (M.2022:158).*

Ne var ki *terakki felsefenin gerçek mimarı on sekizinci asır: (M.2022:187)*

Ne var ki*, genç şair, ne sınıf çatışmalarının farkındadır, ne de Thames'ten yükselen kokuların (M.2022:191).*

Ne var ki *bu medeniyet sadece Londra'ya veyahut mücerret İngiltere'ye mahsus değil, Fransa'nın, Almanya'nın, İsviçre'nin, Amerika'nın her tarafına şamildir (M.2022:192).*

Ne var ki *burjuvazi şatoyu devirirken Kiliseyi de yıkmıştı (M.2022:227).*

Ne var ki *bütün dostları, bütün tanıdıkları selamı sabahı kestiler (M.2022:280).*

Ne var ki*, vücuda getirdikleri hukuk mantığı, birtakım emir ve nehiylerle sınırlıdır (I.D.G.2022:94).*

2.6.17. Cümle Başı *başka bir deyişle* Bağlacı

Cümleleri farklı anlamlarıyla açıklama amacıyla kullanılır.

***Başka bir deyişle**, ansiklopedistlerle onları takip eden intelijansiya gruplarının başlıca vazifesi, sosyal gelişme ile entelektüel gelişme arasında bağ kurmak olmuştur; (M.2022:35).*

***Başka bir deyişle,** olanı korumak, yeni ihtiyaçları karşılamak için yeni ıstılahlar yaratmaktır (M.2022:265).*

***Başka bir deyişle**, kadim felsefe, riyazi, fiziki ve dini ilimlerdir (I.D.G.2022:61).*

***Başka bir deyişle** Hristiyanlıkla Helenizm arasında bir uçurum yok (I.D.G.2022:165).*

***Başka bir deyişle** filozofların doktrinleri ile eski ibadetler canlanacaktır (I.D.G.2022:166).*

2.6.18. *Başka bir deyişle* Bağlacı

Kanon başka bir deyişle, Bible'e ait kitapların resmi listesi, Eski Sinagog'da yavaş yavaş tespit edilebilmiş; (I.D.G.2022:124).

2.6.19. *Sonra … ne..ne* Bağlacı

Cümleler arası bağ görevi kullanarak cümleleri birbirine bağlar.

***Sonra** aydın, araştı rmalarında dahi bir yabancılaşma olduğunun farkındadır **ne** hedefler kendi hedefleridir, **ne** vasıtalar (M.2022:38).*

2.6.20. *Ama … yalnız* Bağlacı

Cümleler arası farkı açıklamak için kullanılır.

***Ama** hiçbir ülkede aydın, Rusya'daki kadar **yalnız**, Rusya'daki kadar terk edilmiş değildir (M.2022:65).*

2.6.21. *Ama …değil* Bağlacı

Cümleleri birbirine bağlamak için kullanılır.

***Ama** bu bir müze kurmak için **değil**, yekpare bir hisar inşa etmek içindir*

(I.D.G.2022:79).

2.6.22. *Demek ki* bağlacı

Cümle başında açıklama amacıyla kullanılır.

Demek ki *intelijansiya ile iktidar, başlangıçtan beri çatışma halindedir (M.2022:71).*

2.6.23. *Evet …ama* Bağlacı

Cümleleri açıklarken farklılıkları da belirler.

Evet*, Rus intelijansiyasi ile çağdaş Batı aydınları aynı soydan geliyor,* ***ama*** *alın yazıları ayrı (M.2022:106).*

Evet *demokraside bütün inançlar tartışılabilmeli* ***ama*** *inanç olarak (M.2022:163).*

2.6.24. Cümle başı *ama… ve* Bağlacı

Ama *gelenler vaktinden önce hücuma geçtiklerinden taburlar şaşırmış* ***ve*** *mukabele zorunda kalmışlar (M.2022:153).*

2.6.25. Cümle ortası *ama …ve* Bağlacı

Sosyal yapı, yer yer çatlamış, kanun-u kadim unutulmağa yüz tutmuştu; ***ama*** *sütunlar hala ayaktaydılar* ***ve*** *temel, birçok sarsıntılara karşı koyacak kadar sağlamdı (M.2022:123).*

2.6.26. *Ama …belki* Bağlacı

Cümleleri saçıklarken ihtimal olasılıklarını da ortaya koyar.

Ama *belki tercümenin yavanlığından,* ***belki*** *okuyucuların budalalığından en küçük bir yankı uyandırmadı (I.D.G.2022:197).*

2.6.27. *Oysa…ama* Bağlacı

Cümle farklılığını ortaya koyarken nedeni de açıklar.

Oysa *liberal ideolojide tabiat yine kusurludur* ***ama*** *ıslah edilebilir (I.D.G.2022:212).*

2.6.28. *Ve …yalnız* Bağlacı

Cümleleri açıklarken başka bir ihtimalini de açıklar.

Ve *hatip bu hakikat uğruna* ***yalnız*** *resmi çevrelerin değil, ezeli ve ebedi şef 'in de iradesine karşı koymaktan çekinmez (M.2022:130).*

Yalnız *bu araştırmayı yaparken ister istemez ihtilal* ***ve*** *inkılabın da yeni kaynaklardaki tanımlarını kaydedeceğiz (M.2022:135).*

2.6.29. *Yalnız … değil* Bağlacı

Cümleleri açıklarken farklı yönleri de ele alınır.

Yalnız *Chambers'tan* ***değil*** *Harris'in Lexicon'undan da makaleler çeviriyordu (I.D.G.2022:30).*

2.6.30. *öylesine…öylesine…* Bağlacı

Abartma anlamı ifade edilirken kullanılır.

Ama bu tercümelerin büyük kısmı ***öylesine*** *kötü* ***öylesine*** *hatalar ve atlamalarla doluydu* ***ki*** *kullanılmadı (I.D.G.2022:30).*

2.6.31. *Diyelim ki …ama* Bağlacı

İhtimal cümlesi anlatılırken kullanılır.

Diyelim ki *politika adamı demagojinin sisli ikliminden hoşlanabilir* ***ama*** *ya kâbuslardaki bulanıklık ne? (M.2022:142).*

2.6.32. *Fakat … veya* Bağlacı

Cümlelerdeki ihtimal ifadelerini belirtirken kullanılır.

Fakat *ihtilal gerçekleştikten sonra yapılan teferruata ait düzeltme* ***veya*** *düzenlemeler ihtilal değil reformdur (M.2022:142).*

2.6.33. *Fakat …ve* Bağlacı

Cümleler arası art arda ifade edilen cümleleri bağlar.

Fakat *bu Vahiy, çeşitli insanların çıkarlarına, peşin hükümlerine* ***ve*** *zevklerine göre ele alınmış, bir kelimeyle tahrife uğramıştır (I.D.G.2022:176).*

Fakat *bu ilahi esasların ışığında, daha önceki medeniyetlerin katkılarını da yeniden ele almış* ***ve*** *kuracağı binada malzeme olarak onlardan faydalanmıştır (I.D.G.2022:264).*

2.6.34. *Oysa …ve* Bağlacı

Aralarında karşıtlık bulunan tümceleri açıklar.

Oysa *23 Mayıs Pazartesi günü Suavi Efendi Filibe, Hasköy* ***ve*** *sair Rumeli ahalisinden…(M.2022:153).*

2.6.35. *Çünkü …hem* Bağlacı

Cümlelerin nedenlerini açıklar.

Çünkü *hem kanunları,* ***hem*** *hükümeti reddeder (M.2022:171).*

2.6.36. *Gerçi …ama* Bağlacı

Cümlenin gerçek anlamını ifade eder.

Gerçi *bu ustabaşıları işçilerin kendisi seçecek* ***ama*** *seçimin ne gibi yolsuzluklara yol açtığını herkes bilir (M.2022:173).*

2.6.37. *ama …yani* Bağlacı

Cümleler arası anlam ifadelerini belirtir.

Gerçi anadan doğma suçlular da var ***ama*** *onlar birer deli,* ***yani*** *hasta; hastaları hapsetmenin ne faydası var? (M.2022:174).*

2.6.38. *ama …sonra* Bağlacı

Cümleler arası sıralama ifadelerinin belirtir.

İhtilallerde ve iç savaşlarda komünistlerle anarşistler bazan el eledirler ***ama****,*

umumiyetle bu birlik başlangıçtadır, ***sonra*** *düşman olurlar birbirine (M.2022:176).*

2.6.39. *ama … kısmen de* Bağlacı

Cümle arası açıklamayı ifade eder.

Ama *bize kadar gelen metin Habeşçe,* ***kısmen de*** *Yunanca (I.D.G.2022:148).*

2.6.40. *çünkü …ve* Bağlacı

Cümleler arasındaki nedeni belirtir.

İntiharlar, cinayetler, kargaşalıklar birbirini kovalar; ***çünkü*** *ferdin yaşayışı artık bütünleşmiş* ***ve*** *müstakar bir içtimai zemine kök salmış değildir; hayat faaliyeti geniş ölçüde, manasını ve hikmet-i vücudunu kaybetmiştir (M.2022:184).*

Çünkü *onlarda bir sistem* ***ve*** *nizam değiştirme gayesi mevcut değil (M.2022:257).*

Çünkü *o eski rahipler daha o zamandan biliyor* ***ve*** *öğretiyorlardı ki tekamülün sonsuz akışı içinde, insanlar alemi hayvanlar aleminden neşet etmiş (I.D.G.2022:255).*

2.6.41. *ve …veya …*Bağlacı

Cümleler arasındaki farklılıkları sıralar.

Ve *hükümler sevgilerin* ***veya*** *kinlerin mensurundan süzülürken tarafsızlıklarını kaybederler (M.2022:250).*

Nitekim biz de aynı hataya düştük diye devam ediyor **ve** bir mükemmel anayasa yapılırsa Türkiye'nin Almanya **veya** İngiltere seviyesine geleceğini sandık *(M.2022:258).*

2.6.42. *Bunun üzerine* Bağlacı

Olayların neden oluştuğunu belirten cümlelerde kullanılır.

Bunun üzerine *Krallık Şurası, ilk iki cildi toplattı ve 1752'de müsveddelere el koymayı kararlaştırdı (I.D.G.2022:31).*

2.6.43. *Bir yandan …bir yandan da* bağlacı

Cümleler arası farklı anlamların olduğunu ifade eder.

*Ama **bir yandan** Ansiklopedi'nin ünü, **bir yandan da** hücumlar arttıkça seçkin ve selahiyetli yazarlar Ansiklopedi'ye akın etmeye başladılar (I.D.G.2022:33).*

2.6.44. *Ne ne* Bağlacı

*Felsefe ve dine ait makaleler, bilhassa Le Breton'un makaslamalarından sonra **ne** orijinaldirler **ne** çarpıcı (I.D.G.2022:34).*

2.6.45. *Bununla beraber* Bağlacı

Cümlelere durum böyle olsa da anlamı katar.

***Bununla beraber**, eser, tezatlarına, Fransa'da iktidarın denetimi altında çıkan bir eserin göstermek zorunda olduğu ihtiyatkarlığa rağmen, Fransız rasyonalizm tarihinde hala büyük bir abidedir (I.D.G.2022:35).*

***Bununla beraber** ilahi adelet şuuru, cemaatin kalbine derinden derine kök salmıştır (I.D.G.2022:95).*

***Bununla beraber** birçok eserler de resmi derlemenin dışında bırakılmıştır (I.D.G.2022:162).*

***Bununla beraber** insanlık hiçbir zaman bu kadar yekvücut olmadı, hem maddi hem manevi bir beraberlik (I.D.G.2022:191).*

2.6.46. *Yine de* Bağlacı

Her şeye rağmen anlamı katar cümlelere.

***Yine de** eserde birlik yaratabildi (I.D.G.2022:35).*

2.6.47. *Böylece* Bağlacı

Sonunda, böylelikle anlamı katar cümlelere.

***Böylece** üretim güçlerinin gelişmesine yardımcı olacaktı (I.D.G.2022:36).*

2.6.48. *Belki…ama* Bağlacı

Bir olasılığa göre anlamı katar cümlelere.

Belki *de muradına erişemedi, Diderot* ***ama*** *yazı arkadaşlarına bir metot ve üslup birliği kabul ettirebildi ve anlaşılır bir dil yaratarak tekniklerin uçsuz bucaksız dünyasına aydınlık getirdi (I.D.G.2022:36).*

2.6.49. *Cihanşümul özüyle* Bağlacı

Cümledeki konunun evrenselliğini, bütünlüğünü açıklar.

İnceledikleri insan, tabiattaki insandır, ***cihanşümul özüyle****, hayvanlar zümresinden bir varlık (I.D.G.2022:37).*

2.6.50. *Nitekim* Bağlacı

Cümlenin bitiminde sonuç olarak, özetleyici anlamı katar.

Nitekim, *anayasanın tespiti, ferdi hürriyetlerin teminat altına alınması, devletin ilimleri ve sanatları koruması, ceza kanununun ıslahı, imtiyazların kısıtlanması, idare cihazının ve bilhassa maliyenin ıslahı (I.D.G.2022:38).*

2.6.51. *Şu veya bu* Bağlacı

Cümleler arası seçimin sonucunu açıklamak için kullanılır.

Ciltlerimiz ***şu veya bu*** *ilmin, şu veya bu sanatın veya mesleğin adını taşımayacak (I.D.G.2022:46).*

2.6.52. *Ya …yahut* Bağlacı

Cümleler arası seçenekleri ortaya koyar.

Birçok filozof kürelerin ötesinde, ***ya*** *başka bir cisim yahut* ***sonsuz*** *bir boşluk olduğuna inanmış, yanlış (I.D.G.2022:59).*

Bu da ya Eflatun 'un duasıdır ***ya*** *İdris'in yalvarışıdır* ***yahut*** *Ariston'un gizli Zebur'u (I.D.G.2022:81).*

Ya *Tanrı'nın inayetine dayanıyordu* ***yahut*** *bir seçim sonucuydu bu selahiyetler (I.D.G.2022:132).*

2.6.53. *Malum ola ki* Bağlacı

Herkes tarafından kabul olunan gerçekliği cümlelerde belirtir.

Malum ola ki *kardeşlerimizin bulunduğu her şehirde bir evi olacaktır; (I.D.G.2022:61).*

2.6.54. *Yahut da* Bağlacı

Daha iyisi, daha doğrusu anlamı katar cümlelere.

Yahut da *kaderimizi tayin eden yıldızlardır (I.D.G.2022:68).*

2.6.55. *Demek ki* Bağlacı

Cümlelere yani anlamı katar.

Demek ki *amaçları, bir olaylar mecmuası vücuda getirmek de değildir; eklektizm gibi bir arzuları da yoktur, orijinal olmak da istemezler (I.D.G.2022:76).*

Demek ki *bu ölçüye göre, Rönesans gittikçe büyüyen bir çözülüşün başlangıcıdır (I.D.G.2022:94).*

2.6.56. *Bunun içindir ki* Bağlacı

Cümlelere bu yüzden anlamı katar.

Bunun içindir ki *eserleri her şeyden önce orijinalite arayan yazarlarca, eklektiktir, orijinal değildir gibi hükümlere yol açmıştır (I.D.G.2022:76).*

2.6.57. *Bir değil birçok* Bağlacı

Cümlede çok fazla seçenek olduğunu ifade eder.

Bir değil birçok kültürler vardır dünyada; değerce birbirine eşit kültürler *(I.D.G.2022:91).*

2.6.58. *Bundan başka* Bağlacı

Cümlelere bundan ayrı anlamı katar.

Bundan başka, *Hristiyan Kilisesi, Musevi Bible'in Eski Ahid adıyla benimserken, Sinagog'un bir kenara ittiği bazı eserleri de Vahiy mahsülü diye kabul*

etti (I.D.G.2022:124).

2.6.59. *İlk defa olarak* Bağlacı

Cümlelere bunun öncesi olmayan anlamı katar.
***İlk defa olarak**, tedirgin bir vicdan sesini yükseltti; (I.D.G.2022:143).*

2.6.60. *Bir yanıyla* Bağlacı

*On sekizinci asır**, bir yanıyla** yıkıcı, **bir yanıyla** yapıcı değildi (I.D.G.2022:40).*

2.6.61. *Yalnız ..değil …ile…de* Bağlacı

*Fransız'dır o; **yalnız** kökleri ve meseleleri ele alışı ile **değil**, cihanşümul olmak endişesi **ile de** Fransız (I.D.G.2022:44).*

2.6.62. *Ne…ne…ne…*Bağlacı

*Böyle bir çalışmanın merkezi, **ne** ırk, **ne** devlet, **ne** de sınıftır (I.D.G.2022:44).*

2.6.63. *…de…de..* Bağlacı

*Toplumlarımız işleri **de** görevleri **de** bölmek zorunda (I.D.G.2022:45).*

2.6.64. *… ne ise, … de o* …Bağlacı

*Kâinatta insanın yeri **ne ise**, eserimizde **de o** olmalıdır, her şeyin ortak noktası insan (I.D.G.2022:46).*

2.6.65. *… veya … veya …. veya* …Bağlacı

*Ciltlerimiz şu **veya** bu ilmin, şu **veya** bu sanatın **veya** mesleğin adını taşımayacak (I.D.G.2022:46).*

2.7. Yapısı Ve Kökeni Bakımından Bağlaçlar

Birinci bölümde bağlaçların cümle başı ve cümle ortası kullanım yerlerini,

kitaplardan bulduğumuz örneklerle vermeye çalıştık. Bu bölümde kitapta cümle ortası ve cümleleri bağlayan bağlaçların yapılarını açıklayıp örnekler vereceğiz.

İşlevleri bakımından bağlaçlar kullanım yerlerine göre farklılık gösteriyor. Bağlaçlar, bazı cümlelerde cümle başı, bazı cümlelerde cümle ortası olarak kullanılmıştır.

2.7.1. Bağlaçlar

Bu bölümde bağlaçların yapıları incelendi. Bağlaçların köken bakımından Türkçe, Farsça, Arapça mı oldukları incelenip, yapısı bakımından Basit, Türemiş, Birleşik yapılı mı oldukları incelendi.

2.7.1.1 *Ama* Bağlacı

İlk olarak *ama*, Arapça kökenli (ammā) bir bağlaçtır. (Amma, lakin anlamına gelen bir sözdür) Basit yapılıdır.

Mor bir kaftan giymişti ozanlar gibi ***ama*** *eski destanları değil, kendi yazdığı nutukları okuyordu (M.2022:25).*

Söyledikleri belki yanlış değil ***ama*** *Şarkiyat denen ideolojiler bütününden ağzı çok yanmış (I.D.G.2022:110).*

2.7.2. *Ve* Bağlacı

Ve

Ve bağlacı basit yapılıdır, Arapça kökenlidir.

İsrail Rabbin seçtiği kavimdir; onun mağfireti sayesinde kurtulmuş ***ve*** *onun tarafından bir cemaat haline getirilmiş ve onun vah yettiği kanunlara itaat ederek yaşayan bir topluluktur (I.D.G.2022:141).*

Nikola zamanında ve ondan sonraki devirlerde bu gibi kimseler gerek siyaset dışı yazarlar gerekse devrimciler nihai formasyonlarını üniversite çevresinde yaptılar ***ve*** *şu veya bu ölçüde resmi çevreler tarafından düşman görüldüler (M.2022:73).*

1861 de toprak kölelerine hürriyet verilmiş ***ve*** *bunu birçok mühim ıslahat hamleleri takip etmişti (M.2022:77).*

2.7.3. *Fakat* Bağlacı

Fakat

Fakat bağlacı Arapça kökenlidir ve basit yapılıdır.

Birçok kutsal yazı derlemeleri İsrail in tarihinde çok eski zamanlardan beri bir araya getirilmiş ***fakat*** *ancak çok daha sonra bu yazılar bir kanon hüviyeti kazanmışlardır (I.D.G.2022:154).*

2.7.4. *Hem…hem* Bağlacı

‘‘Hem …hem’’ bağlacı basit yapılıdır ve Farsça kökenlidir.

Hem *başkalarını aydınlatmak isteyenlerin işine yaramalıdır,* ***hem*** *kendi bilgilerini artırmak isteyenlerin (I.D.G.2022:33).*

2.7.5. *Çünkü* Bağlacı

Çünkü bağlacı Farsça kökenlidir ve birleşik kökenlidir.

Yazar kendini köle olarak görmez; ***çünkü*** *halkı partiyi ve iktidarı kaynaştıran ideolojiyi benimsemekti (M.2022:52).*

2.7.6. *Ya…ya* Bağlacı

Farsça kökenlidir ve basit yapılıdır.

Fikirlerimi ***ya*** *susarak boğacaklardı* ***ya*** *açıktan açığa düşmanlık göstereceklerdi (I.D.G.2022:188).*

2.7.7. *Yahut* Bağlacı

Farsça kökenlidir ve birleşik yapılıdır.

İntelijansiyayı alaya almak, bir taraftan da başarısızlığın günahını ona yüklemek şapşallıktır ***yahut*** *da sebepleri açık seçik meydanda olan bir madrabazlık (M.2022:41).*

2.7.8. *Oysa* Bağlacı

Türkçe kökenlidir ve birleşik yapılıdır.

Meczuplar deli değildir, yani nefsi natıkaları bozulmamıştır; yalnız akılları da

yoktur, ***oysa*** *hukuki mükellefiyetin temeli akıldır (I.D.G.2022:237).*

2.7.9. *Acaba* Bağlacı

Yalın yapılıdır.

Amerikan kapitalizminden erken memleketlerin intelijansına gelince onlar her iki canavara da dehşetle bakar ***acaba*** *biz yarın hangisine benzeyeceğiz bunların, hangisi daha iğrenç, diye acı acı düşünürler (M.2022:25).*

2.7.10. *Veya* Bağlacı

Birleşik yapılıdır.

Yunanlılarla Romalılar, her okuryazar insanın, hayata atılmadan ***veya*** *belli bir konu üzerinde derinleşmeye başlamadan önce sahip olması gereken umumi bilgilerin hepsine birden ansiklopedi demişler (I.D.G.2022:21).*

2.7.11. *Ne var ki* Bağlacı

Arapça-Farsça kelime ve şekillerinin birbirine karışmasından oluşmuş, karışık nitelikte bağlaçlardır.

Ne var ki*, Masoretik metinden önce İbranice metnin birçok sebepler yüzünden büyük tahriflere uğradığı bir gerçektir (I.D.G.2022:158).*

2.7.12. *Bununla beraber* Bağlacı

Köken olarak Türkçe kökenlidir.

Bununla beraber*, eser, tezatlarına, Fransa 'da iktidarın denetimi altında çıkan bir eserin göstermek zorunda olduğu ihtiyatkârlığa rağmen, Fransız rasyonalizm tarihinde hala büyük bir abidedir (I.D.G.2022:35).*

2.7.13. *Nitekim* Bağlacı

Türkçe kökenlidir.

Nitekim *anayasanın tespiti, ferdi hürriyetlerin teminat altına alınması, devletin ilimleri ve sanatları koruması, ceza kanununun ıslahı, imtiyazların kısıtlanması, idare cihazının ve bilhassa maliyenin ıslahı (I.D.G.2022:38).*

2.7.14. *Öylesine* Bağlacı

Türkçe kökenlidir.

*Ama bu tercümelerin büyük kısmı **öylesine** kötü **öylesine** hatalar ve atlamalarla doluydu **ki** kullanılmadı (I.D.G.2022:30).*

2.7.15. *Gerçi* Bağlacı

Farsça kökenli bağlaçtır.

***Gerçi** bu ustabaşları işçilerin kendisi seçecek **ama** seçimin ne gibi yolsuzluklara yol açtığını herkes bilir (M.2022:173).*

2.7.16. *Belki* Bağlacı

Karışık nitelikte bağlaçtır. Arapça-Farsça şekillerinin birbirine karışmasından oluşmuş bağlaçtır.

***Belki** de muradına erişemedi, Diderot **ama** yazı arkadaşlarına bir metot ve üslup birliği kabul ettirebidi ve anlaşılır bir dil yaratarak tekniklerin uçsuz bucaksız dünyasına aydınlık getirdi (I.D.G.2022:36).*

2.7.17. *Demek ki* Bağlacı

Karışık nitelikte bağlaçtır. Arapça-Farsça şekillerinin birbirine karışmasından oluşmuş bağlaçtır.

***Demek ki** amaçları, bir olaylar mecmuası vücuda getirmek de değildir; eklektizm gibi bir arzuları da yoktur, orijinal olmak da istemezler (I.D.G.2022:76).*

2.7.18. *Ne…ne…*Bağlacı

Türkçe kökenlidir.

*Böyle bir çalışmanın merkezi, **ne** ırk, **ne** devlet, **ne** de sınıftır (I.D.G.2022:44).*

2.7.19. *Başka bir deyişle* Bağlacı

Bir kısım bağlaçlar şekil bakımından; isim tamlaması, edat grupları, sıfat fiil grubu gibi çeşitli gruplar halindedir.

***Başka bir deyişle**, ansiklopedistlerle onları takip eden intelijansiya gruplarının başlıca vazifesi, sosyal gelişme ile entelektüel gelişme arasında bağ kurmak olmuştur; (M.2022:35).*

2.7.20. *Bundan başka* Bağlacı

Bir kısım bağlaçlar şekil bakımından; isim tamlaması, edat grupları, sıfat fiil grubu gibi çeşitli gruplar halindedir.

***Bundan başka,** Hristiyan Kilisesi, Musevi Bible'in Eski Ahid adıyla benimserken, Sinagog'un bir kenara ittiği bazı eserleri de Vahiy mahsülü diye kabul etti (I.D.G.2022:124).*

2.7.21. *Bunun üzerine* Bağlacı

Bir kısım bağlaçlar şekil bakımından; isim tamlaması, edat grupları, sıfat fiil grubu gibi çeşitli gruplar halindedir.

***Bunun üzerine** Krallık Şurası, ilk iki cildi toplattı ve 1752'de müsveddelere el koymayı kararlaştırdı (I.D.G.2022:31).*

2.7.22. *Bunun içindir ki* Bağlacı

Cümle yapısında olan bağlaçlardır. Bunlardan çoğu anlam kayması ve kalıplaşma yoluyla, kendilerinde var olan asıl anlamları ve yargı bildirme özelliklerini yitirerek bütünüyle birer bağlaca dönmüşlerdir. Anlamlarını korumuş olanlar da artık bağlaç görevindedir.

***Bunun içindir ki** eserleri her şeyden önce orijinalite arayan yazarlarca, eklektiktir, orijinal değildir gibi hükümlere yol açmıştır (I.D.G.2022:76).*

2.7.23. *Böylece* Bağlacı

Kökeni bakımından Türkçe kökenlidir.

***Böylece** üretim güçlerinin gelişmesine yardımcı olacaktı (I.D.G.2022:36).*

2.7.24. *Yine de* Bağlacı

Eski Türkçe'dir köken olarak.

Yine de *eserde birlik yaratabildi (I.D.G.2022:35).*

2.7.25. *Cihanşümul özüyle* Bağlacı

Farsça kökenli bir kelimedir.

İnceledikleri insan, tabiattaki insandır, ***cihanşümul özüyle****, hayvanlar zümresinden bir varlık (I.D.G.2022:37).*

2.7.26. *Diyelim ki* Bağlacı

Diyelim ki Türkçe sağ sözü Moğolca-ya geçerek ve +n ekiyle genişletilerek sağ+in > sayin biçimini almıştır (tdk.gov.tr.11-23)

Diyelim ki *politika adamı demagojinin sisli ikliminden hoşlanabilir* ***ama*** *ya kâbuslardaki bulanıklık ne? (M.2022:142).*

2.8. Noktalama İşaretleri

"Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere kullanılan işaretlere noktalama işaretleri denir" (TDK imlâ Kılavuzu, 2000).

Noktalama işaretleri, "duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere kullanılan işaretlerdir" (TDK, 2005: 32).

Zamanımızda farklı yazılarda ortak, milletlerarası bir değer kazanmış olup noktalama işaretleri adını alırlar (Banguoğlu, 1995: 128).

"Noktalama, başlıca sözün boğum noktalarını, bazı durgu ve durakları, cümle çeşitlerini göstermeye, dolayısıyla sözün vurgu ve tonlarını az çok hatırlatmaya yarar." (Banguoğlu, 1995: 129)

"Noktalama işaretleri dilin yazılı ifadelerle anlama ve anlatmaya destek sağlayan yazı işaretleri olarak bilinmektedir." (Uludağ 2002: 98)

Türk dilinde noktalama işaretinin tarihi. Basit ifadeyle noktalamalı yazım, MÖ III. yüzyılda Mısır'ın İskenderiye şehrinin kütüphanesinin başında olan kişinin Aristotales'e kadar dayandığı söylenir. Büyük, küçük harf kullanılmadan yazılan

sözcükleri okumak, daima boşluk bırakmadan bitişik yazılan upuzun cümleleri anlamak, hangi sözcüklerin ve cümlelerin nerede başlayıp bittiğini kavramak okuyucunun yeteneğine bağlıydı. Türkçenin en eski yazılı belgeleri olan VII. yüzyıldan Göktürklerden günümüze ulaşan Orhun Yazıtları incelendiğinde, noktalama işaretlerinden sadece iki nokta (:) işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Bu işaret çoğu zaman sözcükleri birbirinden ayırmak bazen tek heceli sözcükle oluşan sözcük gruplarının öncesinde ve sonrasında sözcük grubunu belirtmek, bazen de cümle bitimini göstermek amacıyla kullanılırdı.

Bizde noktalama işaretleri birkaçı, ilk kez Tanzimat Dönemi'nde İbrahim Şinasi'nin Şair Evlenmesi tiyatro oyunu metninde oyun öncesi açıklanmıştır.

Bu işaretlerin ortak özellikleri, dilin yazı ile kendini gerçekleştirme süreçlerinde dilin temel birimlerinden olan ses, kelime birleşimleridir.

Meriç'in eserlerinde, cümleleri bağlarken noktalama işaretlerine de başvurulmuştur.

2.8.1. Noktalı Virgül

Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için noktalı virgül kullanılır.

İncelediğimiz metinlerde noktalı virgül işareti çok sık kullanılmıştır.

55 defa cümle ortasında kullanılmıştır.

Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur (TDK).

2.8.1.1 Farklılık Bildiren Cümle Ortası *Noktalı Virgül*

Bu buhran toplumun bütününü sardığı zaman anomi vardır; anomi dayanışmanın yok oluşudur (M.2022:183).

*Falanster yoktur sosyal tencere yoktur**;** ayrı mutfaklar vardır (M.2022:173).*

Devlet yapısına Cermen bürokrasisini ekledi; o zamandan beri Rus tarihi, çarla soylularının tarihidir (M.2022:89).

İnsanlar da öyle kendi başlarına bırakılırsa daha iyi teşkilatlanırlar; ama bu teşkilatlanma yukarıya olmalıdır; devletin merkezileşmesi gibi yukarıdan aşağı değil (M.2022:170).

Yazarlar nevin sürekliliğini, ferdin geçici ve fani olduğunu buna benzer

*mülahazalar la izah ederler, neviller hep aynı kalır, muayyendirler**;** suretleri maddelerindedir; oysa fertler sürekli bir akış içindedir, ne mahdutturlar ne muayyen (I.D.G.2022:59).*

*Proudhon özel mülkiyetten tiksinir ama onu kaldırmaz**;** sadece sermayenin daha az tahripkâr olmasına çalışır (M.2022:172).*

2.8.2. Açıklama Yapan Cümle Ortası *Noktalı Virgül*

Cümleleri birbirine bağlarken, birbiri arasında açıklama yapar ve cümleleri birbirine bağlar.

Çocukluktan beri zincire vurulmuş hepsi; ne yerlerinden kıpırdamaları, ne başlarını çevirmeleri kabil, yalnız karşılarını görüyorlar (M.2022:11).

Günde dört beş saat çalışmak yeter; herkesin hür olduğu bir toplumda aylaklıktan korkmayalım (M.2022:174).

Halk yani köylüler aydınların dünya görüşüne yabancı idi; dindardı halk (M.2022:102).

*Onları sezgi yoluyla kavramayız, zekanın suni bir çalışmasıyla tasavvur ederiz**;** yani birer realite değil birer tecrittirler (I.D.G.2022:212).*

*Anomi'nin izahi artık sadece sosyal düzen çerçevesi içinde yapılmaz**;** arzuyla kanun arasındaki münasebeti ve kanunun arzuyu beşerileştirmekteki aczi de dikkate alınmalıdır (M.2022:184).*

*Merton'a göre anominin kaynağı toplumun teklif ettiği amaçlarla bu amaçları elde etmemizi sağlayan meşru vasıtalar arasındaki uyuşmazlıktır**;** ferdin toplum tabakaları içindeki yerinden doğan bir uyuşmazlıktır (M.2022:184).*

*Anarşist faaliyetlerin çeşitli Avrupa ülkelerinde nasıl geliştiğini anlatacak değiliz**;** aydınlatmak istediğimiz 1960'larda başlayan ayrılıklardır (M.2022:177).*

Günah korkusu içinde yaşıyordu; en küçük hatalar azap veriyordu ona (M.2022:93).

Ona göre köylüler barbardı; proletaryadan da ümidi yoktu pek (M.2022:96).

Burjuvazinin yaptığı ihtilaller hep böyle olmuştur; topyekûn ihtilal proletaryanın ihtilali olacaktır (M.2022:118).

*Hele baskı düzeni son bulsun insanlar kendi aralarında anlaşır**;** birlikler kurulur (M.2022:170).*

Mallar ihtiyacı olanlara bono karşılığı verilmelidir bono bir nevi kredi

*demektir**;** malları veren, bu bonoları başkasına devretmek suretiyle verdiğinin karşılığını almış olacaktır (M.2022:172).*

İktisadi değişim yığının eseri olacaktır; ayaklanan halk bunlara el koyacaktır (M.2022:173).

Topyekün bir değişmedir; yıkar ve yeniden kurar (M.2022:119).

Tefekkür tereddüttür; inkârla aman arasında bocalayıştır (M.2022:234).

Bırakın ihtiyaçlarını mağazalardan sağlasınlar; malları diledikleri kadar tüketsinler (C.2022:174).

Kimi kral, kimi papa, kimi soytarı rolündedir; yani herkes tiyatro kahramanı (I.D.G.2022:201).

2.8.3. Açıklayan ve Pekiştiren Ortası *Noktalı Virgül*

Heyhat Batı'nın en büyük siyaset nazariyecileri tezattan kurtulamazlar; çünkü kucağında geliştirdikleri sınıflı toplumun kanunu kavga, yani tezattır (M.2022:175).

Topyekün bir değişmedir; yıkar ve yeniden kurar (M.2022:119).

Temel alt yapıdır; alt yapıdaki değişiklikler ister istemez üst yapıyı da etkiler (M.2022:118).

Popülizm Rus halkına inanıştır; halk deyince çalışanlar kitlesi ve geniş ölçüde köylüler anlaşılmalıdır (M.2022:98).

Medeniyet insan toplumunu kuran fertlerin her yüzden tam bir güven içinde yaşamaları asayiş ve refah nimetinden yararlanmaları demek; ne var ki emniyet ve refah zamanla gelişir, bu gelişmenin adı terakkidir işte (M.2022:190).

İhtilalin özü yoktur; iktidara el koyuş bir rejim bir rejim değişikliğiyle neticelendirilirse ihtilal adını alır (M.2022:142).

Filhakika İnkılāb-ı Kebir in Fransa ya değil bütün aleme siyasi içtimai, hatta iktisadi tesiri azim oldu; azimdir, hala daimdir (M.2022:128).

*Ona göre köylüler barbardı**;** proletaryadan da ümidi yoktu pek (M.2022:96).*

*Egemenlik hakkının sınırlanmadığı zıt prensiplerin anayasaca meşru sayıldığı ülkelerde gerçek bir iktidar yoktur**;** ne güvenden söz edilebilir, ne otoriteden; rekabet vardır, sürekli bir savaş vardır, anarşi vardır (M.2022:162).*

*Anarşistler, sosyalizmin ileri sürdüğü kırtasiyeciliği, kralların istibdatından daha tehlikeli bulurlar**;** kanunun istibdatı, istibdatların en kötüsü (M.2022:173).*

*Biz dünyanın en büyük imparatorluklarını onlar kurmuş**;** hâkimiyetini eski*

dünyanın bilinen her köşesine yürütmüş bir milletiz (M.2022:260).

Onları sezgi yoluyla kavramayız, zekânın suni bir çalışmasıyla tasavvur ederiz; yani birer realite değil, birer tecrittirler (I.D.G.2022:212).

Medeniyet insan toplumunu kuran fertlerin her yüzden tam bir güven içinde yaşamaları asayiş ve refah nimetinden yararlanmaları demek; ne var ki emniyet ve refah zamanla gelişir, bu gelişmenin adı terakkidir işte (M.2022:190).

İhtilalin özü yoktur; iktidara el koyuş bir rejim bir rejim değişikliğiyle neticelendirilirse ihtilal adını alır (M.2022:142).

Filhakika İnkılabı Kebir' in Fransa' ya değil bütün âleme siyasi içtimai, hatta iktisadi tesiri azim oldu; azimdir, hala daimdir (M.2022:128).

İstikbale ümitle bakmayı telkin ediyor; yeni ve büyük bir zuhuru müjdeliyorlar (M.2022:261).

Ama ihtiyar Mabeuf gafletinin cezasını göğsünden yediği kurşunla öder; daha doğrusu kefaretini verir şaşkınlığının (M.2022:274).

Liberalizm gibi kişiyi göklere çıkarır; devleti lüzumsuz bulur; toplumda tabii bir ahenk kurulmasından yanadır (M.2022:168).

İhtilali isyandan ayıran ehemmiyeti ve neticesidir; reformdan ayıran birden bireliği ve zora başvurmasıydı (I.D.G.2022:121).

Kanuni esasi hürriyet vs. Ferdi hürriyet zaten vardı; siyasi hürriyet ise devleti batırırdı (M.2022:259).

Popülizm, mujik inanıştır; dini ve milli hayatın bekçisi olan mujik'e (M.2022:79).

Karşımızda yabancı bir dünya vardı; medeniyetiyle, ruhuyla, yabancı ve düşman (M.2022:235).

1950 sonrası anarşistlerin üzerinde durdukları âdemi merkeziyetin her sahada lüzumlu ve arzuya şayan olduğudur; siyasi plüralizme bir nevi katılıştır bu (M.2022:177).

2.8.4. Şart İfadesi Veren Cümle Ortası *Noktalı Virgül*

Cevdet Paşa da ihtilallere kuşku ile bakar; ihtilal çıkarmak, bir selin önünü açmak gibidir (M.2022:125).

2.8.5. İki cümle arasında neden sonuç anlamı veren *noktalı virgül*

*İktisadi anarşi ve aile kilise korporasyon gibi ara kuruluşların zaafı yüzünden dengesizlik doğunca değerler sistemi bozulur**;** kişinin amaç ve araçları ön plana geçer (M.2022:183).*

*İntiharlar, cinayetler, kargaşalıklar birbirini kovalar**;** çünkü ferdin yaşayışı artık bütünleşmiş ve kök salmıştı (M.2022:184).*

2.8.6. Örnek Veren *Noktalı Virgül*

Avrupa' da söz musikiden kopmuş; Asya' da musikinin kendisi (M.202:233).

*Ona göre köylüler barbardı**;** proletaryadan da ümidi yoktu pek (M.2022:96).*

Evet elde ortak bir metin vardı; sonra gelenler bu metni çeşitli parçalarla zenginleştirmişlerdi (I.D.G.2022:137).

2.9. Virgül

Noktalı Virgül den sonra en çok kullanılan noktalama işareti virgüldür. Temel görevi birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarını ayırmaktır. İncelediğimiz kitaplarda en çok kullanılan noktalama işaretidir. 111 defa kullanılıp cümleleri birbirine bağlamıştır.

2.9.1. Açıklama Yapan Cümle Ortası *Virgül* İşareti

Suç ve Ceza'yı kim tiyatrolaştırmış, hatırlamıyorum (M.2022:271).

Sevginin anlayışın dayanışmanın kaybolduğu karanlık devirlerde tenkit susar, hiciv konuşur (M.2022:249)

Bu değerler levhasını sanatçılar yaratır, edebiyat tarihleri tescil eder (M.2022:249).

Üniversitelerde büyük bir akın başlar, basın kendine gelir (M.2022:90).

Ahmet Mithat Efendi bir Osmanlı edibi olarak ezilenlerden yanadır, tefeciliğe ateş püskürür (M.2022:221).

Size yapılmasını istediğinizi başkalarına da yapın prensibine yabancı değildir, kendisi de sömürüyorsa öldürülmeyi kabul etmiş demektir (M.2022:175).

Toplumların yaşayışında herhangi bir ilerleyiş olmuşsa ki böyle bir zorunluluk

yoktur bu ya bir elitin eseridi, yahut da devletin (M.2022:189).

Avrupa bütün günahlarından arınmış, bütün tezatlarından sıyrılmıştır bu manzumede (M.2022:194).

Yazarın yargıları tartışılmadan benimsendi, yani içtimaileşti (M.2022:248).

Üniversitelerde büyük bir akın başlar, basın kendine gelir (M.2022:90).

Batı ya karşı sevgisi bir Rus un sevgisiydi, hayal kırıklığı da bir Rus un hayal kırıklığı oldu (M.2022:90).

Batı sosyalizmi meşru bir isyandan doğuyor, meşru fakat şuursuz (M.2022:223).

Uygulamaları devlet değil, ilimler akademisi denetler (M.2022:172).

Diyelim ki politika adamı demogojinin sisli ikliminden hoşlanabilir, ama ya kamuslardaki bulanıklık ne? (M.2022:142).

Elbetteki 1789-1917 ihtilalleri arasında birçok ayrılıklar var, fakat aynı isimle yaftalanan olayların ortak birtakım vasıfları olması gerekir (M.2022:142).

Önce gölgeleri fark etti, arkasından insanların ve cisimlerin suya vuran akislerini (M.2022:12).

Şuur altına işleyen bir prensip edebiyatın sürekliğini sağlar, havada kalmasını önler (M.2022:244).

İnsan düşünce için değil, düşünce insan içindir (M.2022:231).

Marksizm tenkittir, şüphedir, araştırma yöntemidir (M.2022:232).

Savaş yok, kıskançlık yok (M.2022.186).

Sabırsız değildirler, zor kullanmağa kalkmazlar (M.2022:170).

Her mabedin eşiğinde sabahladı, her kapıyı yumrukladı (M.2022:159).

Gerçi Mustafa Kemal inkılap kelimesini kullanır, ama tarif ettiği inkılap, ihtilalden başka bir şey değildir (M.2022:129).

Nazım telkindir, çağrıdır, büyüdür (M.2022:234).

Böyle bir hürriyet herhangi bir eylemin zorunlu şartı değildir, kendi kendine yeter (M.2022:198).

Kalabalık tembeldir, küçüklük duygusu içindedir (M.2022:115).

Herhangi bir davayı müdafaa eden felsefi bir sorumluluk yüklenir, cezai bir sorumluluk değildir (M.2022:163).

Politikayla uğraşmıyorlardı, uğraşamazlardı da (M.2022:81).

Bazarov'lar dün de yaşıyordu, yarın da yaşayacak (M.2022:83).

Kendilerini kucağında yaşadıkları toplumun zekâsı ve şuuru sayar, toplumun

bir parçası olarak görürle (M.2022:104).

Sevginin anlayışın dayanışmanın kaybolduğu karanlık devirlerde tenkit susar, hiciv konuşur (M.2022:249).

Yirmi beş yıl içinde insan ilimleri gelişecek yahut yeniden değerlendirilecektir (I.D.G.2022:41).

Tkaçev'in kendisi de bildiğimiz popülistlerden değildir, halka inanmaz (M.2022:103).

İhtilal hiçbir zaman bir suç değildir, ayaklanmalar daima suçtur (M.2022:156).

Doğu demek irtica demekti, rejime düşmanlık demekti (M.2022:267).

Batı dillerinden alınacak yeni mefhumlara gelince, bunlar ya beşeridirler, o zaman yeni olmazlar ve mutlaka dilimizde karşılıkları vardır (M.2022:270).

2.9.2. Açıklayan ve Pekiştiren Ortası *Virgül* İşareti

Almanca, İngilizce, Fransızca Latince 'den yalnız kelime almakla kalmamış, bir sürü de kural almıştır (M.2022:264).

Bunlar Herzen'in düşüncelerini değerlendirir, genişletir, kökleştirirler (M.2022:91).

Bir kitap, önce tadılmak için okunur, sonra eleştirmek, nihayet bir bütün içine yerleştirmek, yani edebiyat tarihi yapmak için (M.2022:242).

Çevresindekiler saraydan geliyorlardı, arkalarında bütün bir bürokrasi, bütün bir içtimai nizam vardı, korunduklarını biliyorlardı (M.2022:159).

Hiçbir doktrine hiçbir partiye bağlı değildi, hem milliyetçi, hem de kozmopolit olan benzeri olmayan bir kalem (M.2022:92).

Sosyo ekonomik düzenin değişmesi sosyo ekonomik düzenin değişmesidir, inkılap değil (M.2022:138).

Başka bir deyişle Marx ve Engels ihtilali tarif ederken uzun vadeli bir tahlil yapmışlar, bu sosyal olayın soyut bir formülünü vermeye çalışmışlardır (M.2022:119).

Divan şiiri bahtiyar çağların sesiydi, müşküllerini kılıçla çözen nesillerin sesi (M.2022:236).

Ama ilham perilerinin bu sevimli gözdesi başka bir dünyadan geliyordu, başka bir dünyadan yani başka bir manevi iklimden (M.2022:237)

Ama tarihe angajedir, kucağında yaşadığı topluma angajedir (M.2022:252).

Bir kütüphane adamıydı, o bir fikir donjuanıydı (M.2022:253).

Zaten ilham kaynakları kurumuş, mazmunlar hayideleşmiş (M.2022:236).

Düşünce yeni fetihlere kanatlanır, edebiyat en muhteşem meyvelerini verir (M.2022:80).

Hasbilik düşmana hizmet etmektir, kavgadan kaçıştır, yalanların devamını sağlayıştır (M.2022:254).

Kenanilerin bozgununu önce katliamlar izledi, sonra kılıç artıkları yavaş yavaş Yahudileştirildi (I.D.G.2022:131).

Ahmet Mithat Efendi bir Osmanlı edibi olarak ezilenlerden yanadır, tefeciliğe ateş püskürür (M.2022:221).

İnsanlığın acıları sona ermiş, imtiyazlar yıkılmış, sınıfsız bir dünya kurulmuştur (M.2022:114).

Nisbetlerde hata edilebilir, zamandan uzaklaşılmadıkça eseri bütün buutlarıyla kavramak mümkün mü? (M.2022:242).

Bu değerler levhasını sanatçılar yaratır, edebiyat tarihleri tescil eder (M.2022:249).

2.9.3. Neden Sonuç Veren Cümle Ortası *Virgül* İşareti

Zola'yı seviyordum, çünkü dinsizdi (M.2022:272).

Bu Kızıldereli, medeniyet dünyasında savaş baltasıyla dolaşmaz, elinde neşter var (M.2022:83).

Yabancı kaynaklardan aktarılan kelimeler, o dilin öz malı olur, atılamazlar bir daha (M.2022:264).

Yıllarca çöllerde yaşamışlardı, vahaya koşuyorlardı çılgınca (C.2022:230).

Hem filozoflar hem de sunni âlimler şüpheli görüldüler, hatta İslam uleması kâfir saydı onlar (I.D.G.2022:55).

Setler çöktü, insiyaklar köpürerek akacak elbette (M.2022:255).

Yazarı tanımıyoruz, elimizdeki vesikalar yetersiz (M.2022:242).

İhtilal için yaratılmış ihtilal için yaşamış, ihtilal için ölmüştür (M.2022:144).

Rus toplumu yalınkat olduğu sürece intelijansiya yığınlarla temas kuramadı, zira içtimai münasebetlerin sertliği otokrasiye, köylüleri elinde tutmak imkânı veriyordu (M.2022:77).

Bu zaferle intelijansiyanın bir topluluk olarak ikbali sona erdi, zira yarattığı

yeni cemiyette kendisine vücut veren şartlar yoktu artık (M.2022:78).

Savaşçı kabileler tarımla uğraşan kabilelere saldırıp erkek, kadın ne bulurlarsa tutsak ediyor, sonra da Yunanlılara satıyorlar (I.D.G.2022:143).

Ne var ki Rusya'daki serbest meslek sahipleri bütünüyle dâhil edilemez, bunların ancak bir kısmı asi idi (M.2022:106).

Bir zevalin alametiydi bu, Batı Avrupa toplumları, ahlaki değerlerden ve ideallerden uzaklaşıyordu demek (M.2022:87).

2.9.4. Örnek Veren Cümle Ortası *Virgül* İşareti

Ömrünün dokuz buçuk yılını yâd ellerde geçirmiş, sonra sefalete düşerek vatan hasreti ile tutuşmağa başlar (M.2022:151).

Öğrenciler homurdanmaya başladılar, bazıları tutuklandı (M.2022:97).

İhtilal devrimdir i devrim inkılaptır, inkılap ıslahattır (M.2022:136).

Bu yazıda sadece hürriyet ve meşrutiyet fikirlerinden vazgeçtiğini söylemekle kalmaz, ayrıca yeni hükümdara böyle bir şeyin katiyen müsaade etmemesini açıkça telkin eder (M.2022:151).

Suavi'nin en büyük günahı yoksulluğudur, yoksulluğu ve sokaktan gelişi (M.2022:159).

Bakunin de Kropotkın gibi hassas bir insandır, cinayetten hoşlanmaz (M.2022:176).

Devrimci eylemlere yabancıydılar, günahları düşünmek ve hayal kurmaktı (M.2022:81).

Ama hepsi de subaydı, cemiyet ve aksiyon adamı idiler (M.2022:72).

Ne var ki babalar bu amaca aydınlanma ve terbiye yoluyla varacaklarını umuyorlardı, çocuklar ise doğrudan eylem yanlısıydılar (M.2022:74).

1725'te bir ilimler akademisi kurulmuştu, 1755'te ise Moskova Üniversitesi (M.2022:75).

Sürülecek bakir bir toprağı da yoktu, dert anlatacak yandaşları da (M.2022:107).

Nasyonal sosyalizmn iktidara geçişi kanun çerçevesinde olmuştur, şiddeti, hükümet emretmiştir (M.2022:121).

Yalnız tarihteki ihtilallerden bazıları kısmidir, yani insanın sosyal münasebetlerini baştanbaşa değiştirmez, bir sınıfın hâkimiyeti yerine başka bir sınıfın

hâkimiyetini geçirir sadece (M.2022:118).

Germen idealizminin eski bir deyimi vardı, Amerika da çok kullanılan bir deyim: Yabancılaşmak (M.2022:104).

Toplumun bünyesinde meydana gelen öyle bir değişikliktir ki yalnız yönetici zümre iktidarı kaybetmekle kalmaz, toplum tabakaları, bütünlüklerini kaybeder ve toplum yeni bir bütünleşme kazanır (M.2022:137).

Akşam olunca göğe çevirdi bakışlarını ayı gördü, yıldızları gördü (M.2022:12).

Esir iskeletleri üzerinde yükselen o korsanlar ülkesinin filozof cübbesine bürünen aylakları, can sıkıntısından kurtulmak için hasbi düşünceye iltica ediyorlardı, hasbi düşünceye, ayinlerine iltica ediyor (M.2022:251).

Soyluların yerini burjuvazi, burjuvazinin yerini proletarya almıştır, insanın insanla savaşı daha kıyıcılaşmıştır (M.2022:227).

Vasatı onlar hazırlamışlar, rayları onlar döşemişlerdi (M.2022:260).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Cemil Meriç kendisine has dili ve dünyası ile edebiyat tarihimizde önemli bir yer işgal eder. O, kitaplara büyük bir gönül bağıyla bağlanmıştır. Lise yıllarından başladığı yazmaya ömrünün sonuna kadar devam etmiştir. Kitaplarındaki içeriklere bakılırsa genellikle toplum ve sosyal meseleler hakkında yazar. Kitaplarında günlük konuşma dilini ağırlıkta kullanır. Halkın konuştuğu, anladığı dille yazmaya çalışır.

Bu çalışmada, *Işık Doğudan Gelir* ve *Mağaradakiler* eserleri, cümle bağlayıcıları açısından tahlil edilmiştir. Cemil Meriç'in cümle bağlayıcılarını nasıl kullandığını araştırmak için bu tez hazırlanmıştır.

Klasik olarak kullanılmış bağlaçlar önce ele alınıp, sonra noktalama işaretlerinin bağlayıcı olarak kullanılması son olarak orijinal bağlayıcılar üzerinde durulmuştur. Bunların Cemil Meriç'in üslubunu nasıl belirlediğinden bahsedilmiştir. Meriç diğer yazarların kullandığı klasik bağlayıcıları kullanmış ama kendine has üslubunu öne çıkaracak farklı bağlayıcılarda kullanmıştır.

Bu çalışmada Cemil Meriç'in 2 eseri tercih edildi ve okundu. Cümle birleştirme biçimleri (bağlayıcılar, noktalama işaretleri) yönünden incelendi.

Bağlayıcılar tespit edildi. Bunlar fişlendi, sınıflandırıldı. Sınıflandırma yapı, anlam ve tür bakımından oluşturuldu. Ama, fakat, hem…hem, çünkü, ya…ya, yahut , oysa, acaba, veya, bağlaçları bulundukları yerlere göre, noktalama işaretleri (virgül , noktalı virgül) kullanıldıkları yerlere göre ayrıldı.

Ama bağlacı cümle içerinde farklı türlerde kullanılmıştır. Cümle ortası ve cümle başında kullanılmıştır. Cemil Meriç'in sıklıkla kullandığı bağlaçtır. Ama bağlacını cümle sonunda kullanmamıştır. Cümlelerin anlamına neden sonuç, farklılık anlamları katmıştır.

Ve bağlacı cümle ortasında kullanılmıştır. Ama bağlacından daha sık kullanılmıştır. İki cümle arasında sıralama, öncelik–sonralık anlamlarını vermiştir. Cümle çeşitliliği bakımından ama bağlacından daha çeşitlidir.

Acaba, fakat, artık, hem…hem, oysa, veya, yahut, ya…ya bağlaçları çok tercih edilmemiştir.

Noktalama işaretlerinden virgül; diğer kullanılan bağlaçlar ve nokta imine göre cümlelerde daha çok tercih edilmiştir. Cümle ortası kullanımı vardır. Cümlelere farklılık, açıklama, neden sonuç anlamaları katmıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda kitaplardan çıkan sonuçlara göre aşağıdaki tablolar

ortaya çıkmıştır.

Tablo 1.
Bağlaçların kullanım sıklığı ve kullanıldığı yerler

Bağlayıcı	Kullanım sıklığı	Kullanıldığı yer		
		Cümle başı	Cümle ortası	Cümle sonu
Ama	65	1	64	
Acaba	1		1	
Artık	1		1	
Fakat	6		6	
Hem…hem	5	1	4	
Oysa	3		3	
Ve	73		73	
Veya	2		2	
Yahut	2		2	
Ya…ya	3		3	

Cümle bağlayıcılarından *ama* Meriç'in eserlerinde 65 defa kullanılmış; *fakat 6 defa; hem…hem 5 defa; oysa, ya…ya 3 defa; yahut 2 defa tercih edilmiştir.*

Noktalama İşaretleri

Tablo 2.
Noktalama işaretlerin kullanım sıklığı

	Kullanım sıklığı	Kullanıldığı yer
Noktalı virgül	54	Cümle ortası
Virgül	111	Cümle ortası

Noktalama işaretlerinden virgül, cümlelerde 111 defa tercih edilmiş; noktalı virgül ise 54 defa kullanılmıştır.

Geleneksel tezlerdeki çalışmaların çoğunda yukarıdaki bağlaçların tespit edildiği görülmektedir ama bizim çalışmamızda aşağıda belirttiğimiz farklı bağlaçlar bulunmuştur. Bu bağlaçların farklılıkları, kullanım esasında esere vermiş olduğu değişiklik bizlere Meriç'in bağlaç kullanımındaki maharetini göstermektedir. Üslubu yüksek olduğu için bağlaçları etkili kullanmış ve vurgulamıştır.

Tablo 3.
Cemil Meriç'in kullandığı bağlayıcıların kullanım sıklığı ve kullandığı yerler

Bağlayıcı	Kullanım sıklığı	Kullanıldığı yer		
		Cümle başı	Cümle ortası	Cümle sonu
Ama…belki	1			
Ama…de	1	1		
Ama değil	1	1		
Ama…kısmen	1	1		
Ama…sonra	1	1		
Ama…ve	5	5		
Ama…yanlız	1	1		
Ama…yani	1	1		
Ama…yine de	2	2		
Başka bir deyişle	6	5	1	
Belki ama	1	1		
Bir değil birçok	1	1		
Bir yandan bir yandan	1	1		
Bir yanıyla	1	1		
Böylece	1	1		
Bundan başka	1	1		
Bunun üzerine	1		1	
Bununla beraber	8	8		
Bunun içindir ki	1		1	
Cihanşümul özüyle	1	1		
Çünkü…hem	1	1		
Çünkü…ve	3	3		
De…de	1	1		
Demek ki	3	3		
Diyelim ki	1	1		
Evet…ama	2	2		
Fakat…ve	2	2		
Fakat…veya	1	1		
Gerçi	1	1		
İlk defa olarak	1	1		
Malum ola ki	1	1		
Ne…ne…ne	1	1		
Ne…ne…de	1	1		
Ne…ise…de…o	1	1		
Ne var ki	26	26		
Nitekim	1		1	
Oysa…ama	1	1		
Oysa…ve	2	2		
Öylesine…öylesine	1	1		
Sonra…ne…ne	1		1	
Şu veya bu	1		1	
Ve yalnız	2	2		
Ve…veya	2	2		
Veya…veya…veya	1	1		
Yahut…da	1	1		
Ya…yahut	3	3		
Yalnız…değil	1	1		

Meriç; eserlerinde çok sık tercih edilmeyen bağlaçlara da yer vermiştir. Bu bağlaçlar içerinde *ne var ki* en sık kullandığı; *bununla beraber, ya…yahut ve ama* ile birlikte kullandığı bağlaçlar sırasıyla gelmektedir.

Klasik olarak çoğu çalışmalarda ele alınan bağlaçlar ama, veya, fakat, ve gibi

türlerdir. Bağlayıcı olarak kullanılan noktalama işaretleri vardır. Ama Cemil Meriç'in asıl üslubunu gösteren bağlaçlar farklıdır. Meriç'i diğer yazarlardan ayıran da budur ve bunun içindir ki kitapları daha sık okunmalıdır.

Cemil Meriç kendine has üslubu ve kelimeleri kullanış biçimleriyle edebiyatımızda önemli bir yer işgal etmektedir. Yalın ve içten anlatımıyla geniş kitlelere seslenebilen bir yazardır. Yazar bu başarıya sadece üsluptaki sadeliğiyle değil, geliştirdiği kendine has yazarlığıyla ulaşmaktadır. Konu olarak toplum ve sosyal temaları işlemiştir. Çünkü ne hissediyorsa onu yazmış ve hissettirmeye çalışmıştır. Yazarın üzerinde durduğu temalar genellikle kitapların özünü oluşturmuştur. Tez de bu temalar üzerinde durup, cümle birleştirme yöntemlerini hangi sıklıkla kullandığı incelenmiştir. Cümle birleştirmeyi hangi sıklıkla kullandığı ortaya konulup yazarın bakış açısı ortaya koyulmuştur.

Meriç halkın kullandığı kelimelere yer vermiş ama bazı yerlerde kelime anlamları bir üst safhaya geçmiştir. Anlaşılması zor bir hal almıştır. İki uç noktayı kullanmıştır. Hem günlük dil hem de üst düzeyde bağlaçlar kullanmıştır. Buralarda kişinin nasıl yüksek bir dil potansiyeline sahip olduğunu görüyoruz. Kelimelerinde popülist söylemi kullanmıyor. İlmin gerektirdiğini kullanıyor, halka güzel görünmek için yazmamış. Düşüncelerini ortaya koyuyor, o alanda bilgi sahibi olmak isteyenler kitaplarını okuyorlar ve okuyucu kitlesi değişiyor. Toplumda yazarın okuyucu kitlesi azdır çünkü yüksek üslupla yazmış, eserleri biraz daha yukarıda kalıyor. Sosyoloji ilmini kullanıyor, sıradanlığın dışına çıkıyor.

Cümle bağlayıcıları üzerine araştırmalar yapılmış ve onlardan yararlanılmıştır. Eserler de çok sık ortaya koyulan

Türk edebiyatında eser veren yazar ve sanatçıların üslubunun belirlenmesinde bağlayıcılar üzerinde yapılan araştırmaların arttırılması alana katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Banguoğlu, T. (1995). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.

……(1998). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.

……(2004). *Türkçenin Grameri*. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara

Bilgegil, M. K. (1984). *Türkçe Dilbilgisi*. Dergah Yayınları. İstanbul.

Ceylan, N. (2005). *Haldun Taner'in Öykülerinde Cümle Bağlayan Bağlaçlar*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Hengirmen, M. (1998). *Türkçe Dilbilgisi*. Engin Yayınevi. Ankara

İşsever, S. (1995). *Türkçe Metinlerdeki Bağlantı Öğelerinin Metinbilim ve Kullanımbilim Açısından İşlevleri*. Yüksek Lisana Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karahan, L. (2004). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları. Ankara.

……(2007). *Türkçede Söz Dizimi*. Akçağ Yayınları. Ankara.

Karaşin, H. (2008). Bağlaç Görevinde Kullanılan ''Ya''nın Anlamsal İşlevleri. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(14), 215-227.

Koç, N. (1996). *Yeni Dilbilgisi*. İnkılâp Kitabevi. İstanbul.

Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. TDK Yayınları. Ankara.

…….(2007). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. TDK Yayınları. Ankara.

…….(2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. TDK Yayınları. Ankara.

Kurtul, K. (2011). *Türkçe ve İngilizcedeki Bağlaçların Yazılı Metinlerde Kullanımı*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Meriç, C. (2003). *Mağaradakiler*. İletişim Yayıncılık. Ankara

……(2014). *Işık Doğudan Gelir*. İletişim Yayınevi. Ankara

Muharrem, E. (1977). *Türk Dil Bilgisi*. Eğitim Enstitüleri-Yüksekokullar ve Temel Bilimler Fakülteleri İçin. Minnetoğlu Yayınları. İstanbul.

……(1988). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınları. İstanbul

……(1993). *Türk Dil Bilgisi*. Boğaziçi Yayınları. İstanbul.

……(1999). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım Yayın Tanıtım. İstanbul.

……(2014). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Basım Yayınları. İstanbul.

TDK (Türk Dil Kurumu) (2000). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

……. (2005). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Uludağ, E (2002). İlköğretim Ekinci Kademe Öğrencilerinin Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama Beceri Düzeyleri. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, C:4, S:1.

Üstünova, K. (2006). Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*. S.10, ss.79-92.

Yavuz, S. (2010). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

https://www.aksam.com.tr/foto-galeri/kultursanat/hayatini-turk-irfanina-adayan-bir-fikir-iscisi-cemil-meric/38469/28

https://halkbanktaberaber.halkbank.com.tr/okur-yazar-dusunur-cemil-meric/